

¿CÓMO

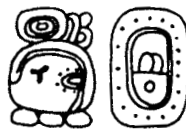
NO?

informatieblad
TILBURG-MATAGALPA

VERHUIZING

Even bijpraten
Projectenoverzicht
Uitbuiting tussen vier muren
Clínica Materno Infantil
Verliefd op de sandinistische revolutie

¡Cómo No!, het informatieblad over de Stedenband Tilburg-Matagalpa, wordt uitgegeven door de Stedenband Tilburg-Matagalpa (SSTN). **¡Cómo No!** verschijnt vier maal per jaar met een oplage van 800 exemplaren.

Voor een gratis abonnement kunt u zich wenden tot de SSTN:

Adres: Stationsstraat 39
5038 EC Tilburg

Tel: 013-5368706

Fax: 013-5437096

E-mail: ssn@hetnet.nl

Giro: 2783514

Web: www.tilburg-matagalpa.nl

Redactie

Marian van Stiphout

Toon Oomen

Miranda van der Klaauw

Monique van de Sande

Maaïke Heeren

Lay-out

HD ontwerp • Tilburg • www.hdontwerp.nl

Met medewerking van

Harri Aarts

Wil Boonman

Arie Erkelens

Rimke van der Geest

Ronald van der Hijden

Rob Muller

Theo Smeele

Artie van Tuijn

Jaques Weijters

Foto's voorpagina

Francine van Werde

Fotobewerking

Francine van Werde

Drukwerk

Drukkerij Mezclado

Afwerking

de Bundel

ISSN: 0920 2315

Redactioneel

Salud

De herfst is in aantocht. Voor sommigen iets om zich op te verheugen (prachtige kleuren in het bos, paddestoelen, mooie luchten en onstuimige winden) voor anderen een naar vooruitzicht (kou, regen, depressies en 's morgens opstaan in het donker). Voor hen heb ik een paar leuke, opbeurende, cryptische, rare berichten uit de media van de afgelopen tijd: Musea worden gratis voor kinderen tot twaalf jaar; Nike gaat nieuwe sportschoenen maken van oude sportschoenen; er komt geld voor boerderijen die behalve gewassen verbouwen en vee fokken, andere taken uit gaan oefenen; er komen 'slimme' energiemeters die huishoudens bewust maken van energiegebruik; Balkenende moet sinds Prinsjesdag Robin Hood spelen; paren met een kinderwens moeten voortaan vóór de conceptie gescreend worden, zodat er alleen nog maar supergezonde kindjes van komen ...

Je gelooft je oren niet als dit hoort, tóch? Terwijl in Nicaragua onder druk van de katholieke kerk een wet is aangenomen waarin iedere abortusingreep officieel strafbaar is gesteld (ook bij meisjes van negen jaar die door hun vader of een ander familielid zwanger zijn gemaakt, of bij vrouwen die groot risico lopen te overlijden tijdens de zwangerschap), wordt het in Nederland min of meer verboden om ook maar enig risico te lopen vóór, tijdens of na het krijgen van een kind. In Nicaragua moeten vrouwen die een groot risico lopen tijdens hun zwangerschap - omdat ze veel te jong zijn, omdat ze ondervoed zijn, omdat zij geen veilige abortus kunnen krijgen, omdat ze hoge bloeddruk hebben, omdat ze geen toegang hebben tot medische zorg- blij zijn als ze op tijd in een kliniek of in een Casa Materna terecht kunnen. In Nederland moeten gezonde vrouwen en mannen zich voortaan al zorgen gaan maken als ze alleen maar aan kinderen krijgen denken. Gezondheid, een nieuwe religie! De enige goede Nederlander is de gezonde Nederlander, die niet drinkt, niet rookt, gezond eet, tweemaal per week naar de sportschool gaat, zich vol stopt met omega-3-vetzuren, geen handicap of gebrek heeft, zijn ondanks alle voorzorgsmaatregelen verkregen overtollig vet in onderkin en buik weg laat liposuctiën; zich eens per jaar aan een total body scan onderwerpt en perfecte kinderen krijgt. Je zou er ziek van worden.

Weet je wat volgens mij gezond is? Je niet onnodig zorgen maken. En als je dan tóch geld uit wilt geven aan gezondheidszorg, steek het dan in een project in een land waar het écht heel hard nodig is, Nicaragua bijvoorbeeld. Elke minuut sterft ergens ter wereld - en dat is bijna nooit in Nederland - een vrouw ten gevolge van een zwangerschap of bevalling, meestal aan een oorzaak die makkelijk voorkomen had kunnen worden.

Marian

Inhoud

Even bijpraten	Artie van Tuijn	3
Projectenoverzicht	Miranda van der Klaauw	5
Een bezoek met gevolgen	Toon Oomen	7
Uitbuiting tussen vier muren	Wil Boonman	9
Leerkrachten op herhaling	Wil Boonman	11
Regilio Tuur, sister Rebecca, Raphael en vele anderen [1]	Rob Muller	12
Clínica Materno Infantil	Harri Aarts	15
Fietsen in Nicaragua	Theo Smeele	18
Verliefd op de sandinistische revolutie	Marian van Stiphout	19
Orkaan Felix slaat toe	Arie Erkelens	21
Nicaragua Nu	Toon Oomen	22
Wat weten we nou eigenlijk van Nicaragua? [2] en [3]	Jaques Weijters	24
Kort Nieuws		26
Dé foto van ¡Cómo No!	Harri Aarts	28

*'Geef aan de mensen die werkbekwaam zijn geen brood en vis, maar leer hun het land bebouwen, zaaien en oogsten of leer hun vissen'.**

Van 9 tot en met 17 februari was Artie van Tuijn (bestuurder van RIBW Midden-Brabant) op werkbezoek in Nicaragua. Op uitnodiging van de Stedenband Tilburg-Matagalpa brachten vertegenwoordigers van verschillende Tilburgse instellingen, onder leiding van burgemeester Ruud Vreeman, een bezoek aan Matagalpa. In Interactief verscheen een artikel van Artie over deze indrukwekkende reis.

Ligia

Wat me het meeste is bijgebleven? De trots van de mensen, hun kracht ook om van niets iets te kunnen maken. Want er is weinig. Mensen wonen veelal in krotten, de vloer bestaat uit aangestampte aarde, stromend water is er niet of nauwelijks. Omstandigheden waar wij ons weinig bij kunnen voorstellen. Maar wel de wil om door te zetten, om er iets van te maken. Indrukwekkend. En dan natuurlijk op het gebied van gezondheidszorg, in het bijzonder de psychiatrie, de kennismaking met Ligia. Ligia is een jonge vrouw van 25 jaar die zwaar psychotisch is. Haar familie heeft haar opgesloten in een kooi, uit zelfbescherming. Voor Ligia en voor henzelf. Wanneer Ligia los is, is ze tot alles in staat. In het verleden is ze al een paar keer gevlucht. Je kunt je wellicht wel voorstellen in wat voor toestand haar ouders haar weer terugvonden. Ik kreeg een briefje van de moeder van Ligia in mijn handen gedrukt. *'Nos duele el alma verla y tenerla'*, 'het doet onze ziel pijn om haar zo te zien en te hebben'. Maar ze weten niet hoe ze het anders moeten doen.

Cuenta Conmigo

We zijn Ligia op het spoor gekomen door Rimke van der Geest, een Nederlandse vrouw die in Matagalpa een project heeft opgezet om familieleden van schizofrene patiënten bij elkaar te brengen. Dit project heet Cuenta Conmigo (je kunt op me rekenen). Ik heb Rimke leren kennen tijdens een vergadering van de werkgroep Salud, onderdeel van de Stedenband Tilburg-Matagalpa. Deze werkgroep wilde graag eens bij het toenmalige Pompidoe vergaderen, ook om te horen hoe de RIBW Midden-Brabant werkt. De expertise binnen onze organisatie op het terrein van zelfhulp, psycho-educatie en lotgenotencontact sprak en spreekt de werkgroep zeer aan. Rimke en ik hebben contact gehouden en elkaar dus weer ontmoet in Matagalpa. Tussen twee werkbezoeken in liepen Rimke en ik langs het huis van Ligia. Ik heb toen kennis gemaakt met haar ouders en met Ligia zelf. Terug in het hotel vertelde ik het verhaal aan Henk Corthals, psychiater bij de GGZ Midden-Brabant, die ook aan het werkbezoek deelnam. Samen met hem ben ik de volgende dag terug gegaan om te kijken of we Ligia wellicht konden helpen. Henk heeft haar onderzocht, een diagnose gesteld en hij heeft een

nieuw medicatievoorstel gedaan. Het bleek dat de medicatie die ze kreeg niet effectief was om haar psychose te bestrijden en alleen maar een kalmerende werking had. Overigens hebben Henk en ik dit voorstel besproken met haar psychiater, ook een verhaal apart. Deze heer Chávez is de enige psychiater in de wijde omgeving, en dan hebben we het over een verzorgingsgebied groter dan het RIBW Midden-Brabant-werkterrein. Ligia had hij al twee jaar niet gezien en toen wij hem vroegen of het akkoord was dat we de medicatie aanpasten, was zijn antwoord kort en ongeïnteresseerd: 'geen probleem'. Zo in de sfeer van 'jullie doen maar'. Rimke was inmiddels al aan de slag gegaan met een stappenplan om Ligia langzaam aan meer vrijheid te geven. Inmiddels heb ik van Rimke gehoord dat de plannen hand in hand ingevoerd worden, dus een medisch behandelplan gecombineerd met een sociaal plan.

Moegestreden

Van Rimke hoorden we later dat deze dokter Chávez een aantal patiënten zeer dure medicijnen voorschrijft of hen opneemt in zijn privé-kliniek, terwijl deze mensen amper geld hebben. Ook heeft Rimke geregeld mensen ontmoet die zes, zeven verschillende medicijnen slikten die elkaar alleen maar opheffen en dus niets voor de patiënt deden. Ongelooflijk ... deze man heeft gevochten in de burgeroorlog, dus idealen zijn er wel geweest, maar hij is inmiddels onderdeel van het systeem geworden. Helaas. Henk noemde hem een 'moegestreden held', ikzelf noem de man gedemoraliseerd. In de jaren zeventig stelde Douglas Bennett al dat dit de grootste vijand is van de psychiatrie op menselijke maat. Bij gebrek aan beter moeten Rimke en de patiënten het hiermee doen. Ze kunnen het conflict niet aangaan, want dan is de kans groot dat er niets meer gebeurt. >>

Henk, Rimke en Artie in Matagalpa
foto: huisgenoot van Rimke

Wat ik heel goed vond om te zien, is dat er lokaal heel veel gebeurt. De Stedenband Tilburg-Matagalpa heeft een lokale structuur op poten gezet, hun counterpart Mano Vuelta. Hier werken lokale vrijwilligers aan kleinschalige en heel praktische projecten die gezamenlijk zijn opgestart. En er gebeurt veel. We zijn naar een opvanghuis voor ondervoede en mishandelde kinderen geweest; heel indrukwekkend was dat. Ook zijn we naar een geboortekliniek geweest en naar een vrouwencollectief. Vrouwen zijn overigens de drijvende kracht achter veel van de projecten in deze macho-cultuur. Rondom de zorg voor moeder en kind zijn in Matagalpa veel projecten opgestart, van onderzoek naar baarmoederhalskanker tot zorg na de bevalling, educatie en preventie.

Inventiviteit

Wij gingen naar Matagalpa om te kijken of we lokale initiatieven kunnen ondersteunen. Ik ben er na deze reis van overtuigd geraakt dat wij er ook iets kunnen halen. Denk alleen al aan de inventiviteit om met minimale middelen het maximale resultaat te bereiken. Met een aantal organisaties hebben we afgesproken dat we betrokken blijven bij de projecten in Matagalpa. Zo gaan Henk en ik (GGZ Breburg en RIBW Midden-Brabant) kijken of het mogelijk is om een SPV-uitwisseling op poten te zetten. Ook willen we een pand regelen voor Cuenta Conmigo, zodat de organisatie een eigen plek en daardoor ook

meer een eigen gezicht kan krijgen. Tijdens het werkbezoek hebben de aanwezige zorginstellingen, de gemeente Tilburg en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) ook besloten om een aanzienlijk geldbedrag te schenken aan het project van Rimke. Daarnaast gaat de RIBW Midden-Brabant samen met Prisma, De Bocht, Stichting Kompaan, Stichting Zorggroep West- en Midden-Brabant, GGZ Breburg en Mee Brabant-Noord bekijken hoe we de moeder/kindkliniek kunnen ondersteunen. Er valt dus nog genoeg te doen.

Artie van Tuijn

dit artikel is enigszins gewijzigd overgenomen uit *Interactief* van april 2007

** Citaat van Juan Luis Vives en motto van het RIBW Midden-Brabant jaarverslag 1998*

Half augustus kregen we van Rimke het volgende bericht: Op 8 augustus is Ligia overleden. Ze werd 25 jaar oud. Sinds begin juni was Ligia volledig gedecompenseerd. Ze leek psychotischer dan ooit, probeerde uit alle macht uit haar kamertje te ontsnappen, at alles wat ze maar in haar handen kreeg, knoeide met haar urine en ontlasting en schreeuwde soms de hele nacht door. Dit ondanks het innemen van antipsychotica en kalmerende medicijnen. Haar familie, ten einde raad en volledig oververmoeid, heeft geen andere uitweg gezien dan haar naar het psychiatrisch ziekenhuis in de hoofdstad Managua te brengen. Om een veel langer verhaal korter te maken, Ligia is op een dag met spoed naar het ziekenhuis gebracht omdat ze ontlasting uitbraakte. Dit duidt op obstructie van de dunne darm. Waarschijnlijk heeft Ligia dingen gegeten die deze obstructie veroorzaakte. Op een gegeven moment is de darm waarschijnlijk ook stuk gegaan (geperforeerd geraakt) waarna Ligia met spoed geopereerd is en tijdens de operatie is overleden.

Haar ouders hebben in het ziekenhuis gelukkig nog vele belangrijke woorden met hun dochter kunnen wisselen (alvorens ze in coma raakte). Ik zal twee dialogen optekenen die de moeder van Ligia me aan de telefoon vertelde: 'Mama, wat is er met me aan de hand?' 'Liefje, je hebt zoveel dingen gegeten dat je nu ziek bent, maar God zal je vergeven.'

'Mama, als ik weer thuis ben, ga ik architectuur studeren.'
'Dat heb ik je nog nooit eerder horen zeggen, waarom architectuur.'
'Nou, jullie zeggen altijd dat ik zo mooi kan tekenen en schrijven, maar ik wil geen simpele tekenaar worden, daarom heb ik besloten dat ik architect wil worden.'
En:
'Papa en mama, ik hou van jullie, kunnen jullie me omhelzen?' (Ligia heeft echter drie drains, een infuus en zo nog wat slangen, waardoor dit vrijwel onmogelijk is.)
'Kindje, we zullen je voeten masseren, voel je het? Zo omhelzen we je.'

Ondanks alle begeleiding vanuit het project hebben we Ligia niet stabiel kunnen krijgen. Er waren goede periodes maar zonder intensieve opname/begeleiding bleek dit meisje niet te redden. Gelukkig heeft het project er voor gezorgd dat de relatie tussen Ligia en haar familie rigoureuus is verbeterd. Haar ouders leerden dat een groot deel van Ligia's gedrag voortkwam uit haar psychotische stoornis en zijn haar positief gaan benaderen in plaats van negatief. Ligia heeft vlak voor haar dood geweten dat haar ouders van haar hielden. Twee jaar geleden was zij ervan overtuigd dat haar ouders haar haatten.

Op 10 augustus is Ligia begraven. Er zijn veel mensen gekomen, onder hen de psychiater, dokter Chávez. De moeder van Ligia wil iedereen in Nederland bedanken, in het bijzonder de mensen die de moeite hebben genomen haar dochter persoonlijk te leren kennen.

Rimke van der Geest

kooi waarin Ligia verbleef
foto: Rimke van der Geest

gaan alle jongens en
meisjes naar school

Onderwijs (millenniumdoel 2)

Onder deze verzamelnaam gaan tal van scholenbanden en projecten schuilen. Er zijn scholenbanden vanuit de scholen de Zonnesteen (voorheen Hoogvenne) en Pantarhei in Tilburg, de Hondsbeg in Oisterwijk en de Kruisstraat en Gandalf in 's Hertogenbosch. Zij ondersteunen jaarlijks voor ongeveer 30.000 euro hun zusterscholen (waaronder twee voor speciaal onderwijs) en daarnaast ook andere basisscholen in de stad en op het platteland én het straatkinderproject Hormiguitas. Het geld wordt besteed aan infrastructuur, materialen, leermiddelen en scholing voor ouders of docenten.

Ook het vakbondproject van de AOb valt onder onderwijs. Leden van de AOb ondersteunen docenten die zich (bij)scholen en kaderleden van de vakbond ANDEN en willen de komende jaren meer inzetten op het voorkomen van schooluitval, een belangrijk millenniumdoel. Jaarlijks is 6.000 euro beschikbaar, soms meer. >>

Mede naar aanleiding van de enquête die we hielden, vonden we dat het de hoogste tijd was om weer eens aandacht te besteden aan de stand van zaken rond de projecten in Matagalpa. Ik presenteer deze hier in een iets andere indeling dan gebruikelijk, die te maken heeft met de nieuwe samenwerking, via het Landelijk Beraad Stedenbanden (LBSNN), met HIVOS. Via het programma Caminando Juntos (te vertalen als: samen verder gaan) en de 'oude' verdubbelingsregeling KPA worden door ons ingezamelde gelden verdubbeld. De hieronder vermelde bedragen zijn reeds inclusief verdubbeling.

klas in Matagalpa
foto: Gé Mooren

in 2006 uitgevoerde projecten Onderwijs:

1. Los Pipitos Matagalpa - vervangen van het dak - doelgroep 180 gehandicapte kinderen - kosten 5.400 dollar.
2. Rurale school Guadalupe Arriba - bouw van een kleuterlokaal - doelgroep 95 kinderen - kosten 5.100 dollar.
3. School Solingalpa - uitbreiden van de bibliotheek en verbeteren van de toiletten - doelgroep 600 leerlingen - kosten 2.440 dollar.
4. School Arturito Mendoza - uitbreiden van de bibliotheek en aanschaf van een computer - doelgroep 290 leerlingen - kosten 2.140 dollar.
5. School voor speciaal onderwijs La Amistad - beveiligen van de school en aanschaf van meubilair - doelgroep 356 leerlingen - kosten 2.560 dollar.
6. School Once de Septiembre - bouw plus inrichting van een kleuterlokaal en lesmaterialen - doelgroep 48 leerlingen - kosten 4.910 dollar.
7. School El Tuma - aanschaf van lesmaterialen en een printer - doelgroep 530 leerlingen - kosten 560 dollar.
8. School El Tambor - uitbreiden van de bibliotheek per groep - doelgroep 320 leerlingen - kosten 690 dollar.
9. School Juan XXIII - uitbreiden van de bibliotheek per groep - doelgroep 418 leerlingen - kosten 620 dollar.
10. School Lucidia Mantilla - aanschaf van lesmateriaal en meubilair - doelgroep 219 leerlingen - kosten 1.140 dollar.
11. Gemeentelijke Bibliotheek - aanschaf van studieboeken en naslagwerken - doelgroep 20.500 kinderen, 4.000 jongeren en 3.500 volwassenen - kosten 2.620 dollar.
12. School El Palacio - aanschaf van lesmateriaal en sportartikelen en de realisatie van workshops - doelgroep 30 leerlingen en 15 ouders - kosten 1.540 dollar.
13. School Fray Bartolomé San Ramón - bouw van bibliotheekruimte - doelgroep 735 leerlingen - kosten 4.920 dollar.
14. Project 'Centrum voor Alternatieve psycho-sociale Oriëntatie' (CAOP) aan de universiteit UNAN - realisatie van workshops met ouders, docenten, studenten en leerlingen met gedragsproblemen en/of slechte prestaties; aanschaf van literatuur en meubilair; inrichting van de ruimte - doelgroep zusterscholen van Tilburg en middelbare school INEP - 4.270 dollar.
15. Project 'Versterking van de partners' - realisatie van workshops met diverse schoolraden voor het opstellen van educatieve agenda's - doelgroep 40 afgevaardigden - kosten 2.080 dollar.
16. Project 'Promotie van de programma's van de Familias Especiales' - realisatie van kalenders, brochures, borden en spandoeken om het werk met en de mogelijkheden van gehandicapten bekender te maken - doelgroep 1200 kinderen - kosten 3.440 dollar.
17. Beurzenprogramma onderwijsvakbond ANDEN - verstrekken van beurzen aan docenten die nog studeren - doelgroep 54 docenten in opleiding - kosten 7.600 dollar.
18. Project 'Versterking van de vaardigheden van de gehandicapten van Esquipulas' - realisatie van workshops en aanschaf van materiaal - doelgroep 150 kinderen - kosten 3.050 dollar.

Vrouwen & Gezondheid (millenniumdoelen 3, 4, 5, en 6)

Wel bekend is het Casa Materna, opvanghuis voor vrouwen met een risico-zwangerschap en voorlichtingscentrum voor vroedvrouwen en gezondheidswerkers. Vanuit de vrouwengroep gaat er jaarlijks 10.000 euro naar het Casa, waar per jaar 800 vrouwen een veilige bevalling krijgen en 400 vrouwen worden voorlicht. Ook dit is een belangrijk project in het kader van de millenniumdoelen.

Een ander project dat valt onder de vrouwengroep is een sportproject met veel aandacht voor gender. Aan de universiteit UNAN worden studenten opgeleid tot docent lichamelijke opvoeding. Daarnaast kunnen jongens en meisjes aan atletiek doen via het vrouwencollectief Colectivo de Mujeres.

Het psychiatrie-project Cuenta Conmigo heeft ook al diverse malen in dit blad gestaan. De gezondheidsgroep ondersteunt deze zelfhulpgroep van familieleden met ongeveer 5.000 euro per jaar, maar er is dit jaar meer geld beschikbaar als gevolg van de februari-reis. Cuenta Conmigo kan voor dit geld, zo'n 30.000 euro, een eigen ruimte gaan zoeken, zodat ze meer mogelijkheden krijgen om activiteiten en bijeenkomsten te organiseren. Tevens wordt Cuenta Conmigo vanuit Tilburg ondersteund met kennis van psychiatisch verpleegkundigen.

De Dovenvereniging is wellicht een minder bekend project, maar iedereen die deze zelforganisatie bezoekt is al snel onder de indruk van het werk dat deze mensen verzetten. Zij scholen elkaar onderling om de gebarentaal onder de knie te krijgen en betrekken daar ook hun familieleden bij. Een hoogtepunt voor de vereniging was de toezegging aan een groep dove jongeren voor het volgen van middelbaar onderwijs met behulp van een tolk, iets dat voorheen niet mogelijk was. De gezondheidsgroep steunt de doven met ongeveer 3.000 euro per jaar voor het organiseren van bijeenkomsten, het geven van trainingen en het aanschaffen van materialen.

FUNAC is een ander project op het terrein van vrouwen en zorg. Deze vereniging geeft voorlichting over borst- en baarmoederhalskanker in diverse wijken van de stad. Het is een heel simpel, maar effectief project dat per bijeenkomst tot vijftig vrouwen bereikt. Na de bijeenkomst kunnen de vrouwen gratis een uitstrijkje laten maken. Het project kost ongeveer 3.000 euro per jaar.

Een groot nieuw project op dit terrein is een moeder- en kindklinik in het centrum van Matagalpa. Hiervoor proberen diverse Tilburgse zorginstellingen financiering te vinden.

voorlichting aan vrouwen
foto: Els van der Meulen

in 2006 uitgevoerde projecten Vrouwen & Gezondheid:

1. Bouw van een auditorium bij het Casa Materna voor het geven van cursussen - doelgroep Casa Materna - kosten 10.000 dollar.
2. Reguliere steun Casa Materna - doelgroep 559 zwangere vrouwen, 220 vroedvrouwen, 22 voorlichters, 15 ondersteuners, 20 jongeren - kosten 9.520 dollar.
3. Cuenta Conmigo, zelfhulpgroep psychiatrie - realisatie van huisbezoeken, organisatie van bijeenkomsten en workshops - doelgroep 130 personen - kosten 3.600 dollar.
4. FUNAC, voorlichting over kanker - realisatie van twaalf bijeenkomsten in verschillende wijken van de stad - doelgroep ongeveer 480 vrouwen - kosten 3.600 dollar.

Milieu (millenniumdoel 7)

Via de overkoepelende wijkorganisatie Movimiento Comunal ondersteunt de milieugroep al jaren een herbebossings- en educatieproject voor 10.000 euro per jaar. In de eigen kwekerij worden boompjes gekweekt, die vervolgens door jongerenbrigades worden uitgeplant in de stad en de omgeving. Daarnaast organiseert de Movimiento Comunal voorlichtingscampagnes. Momenteel zijn ze bezig met de aanleg van een ecologisch park, dat zowel een recreatief als een educatief karakter krijgt. Een belangrijke bijdrage aan millenniumdoel 7.

Een ander initiatief op het gebied van herbebossing is het Geboortebos dat zowel in Tilburg als in Matagalpa wordt aangelegd. Hiervoor is een bedrag van 20.000 euro beschikbaar gesteld door de gemeente Tilburg. In Matagalpa wordt de nu kale berg Calvario, vlak boven het centrum van de stad, omgetoverd in een nieuw stuk groen.

in 2006 uitgevoerd project Milieu:

1. Realisatie van een milieudocumentatiecentrum voor jongeren en studenten; verkoop van fornuizen (om gebruik van brandhout tegen te gaan); realisatie van bewustwordingscampagnes; deelname aan de commissie Milieu van de gemeente Matagalpa; planten van (fruit)bomen - doelgroep 2.500 jongeren/studenten en 75 families - kosten 11.880 dollar.

zijn externe armoede
en honger uitgebannen

is er meer eerlijke handel,
schuldenverlichting en hulp

Economische ontwikkeling (md1, md8)

Kleine koffieboeren worden ondersteund door de coöperatie CECOCAFEN. De koffiegroep van de Stedenband werft fondsen voor een kredietproject ter verbetering van de kwaliteit van de productie, waardoor de opbrengst hoger wordt en de levensstandaard van de boeren verbetert. Er is een bedrag van 35.000 euro nodig, waarvan momenteel ongeveer 5.000 euro binnen is.

Een ander kredietproject gaat lopen via FUMDEC, een organisatie ter ondersteuning van ondernemende vrouwen. Hiervoor wordt 20.000 euro gevraagd.

Ook de ontwikkeling van het beroepsonderwijs, gekoppeld aan een economische sector die van belang is voor Matagalpa (mogelijk toerisme), heeft onze aandacht. Hiervoor is echter nog geen concreet project bekend.

Tot slot wil de gemeente Matagalpa haar inspanningen op het gebied van huisvesting intensiveren. In februari is er gesproken over de productie van septic tanks bij het bedrijf Edismat, dat de Stedenband eerder ondersteunde in samenwerking met het ROC. Door het gebruik van deze tanks, een hygiënische vorm van sanitatie, is het mogelijk om op minder oppervlakte meer woningen te realiseren. Hiervoor is 20.000 euro beschikbaar gesteld door de Tilburgse woningcorporaties.

Miranda van der Klaauw

keuring koffiebonen bij Solcafé
tijdens verwerking
foto's: Miranda van der Klaauw

Wilt u een van de in dit artikel genoemde projecten steunen, maak dan uw gift over op rekening 1702 38 563 t.n.v. Stg. Samenw. Tilburg o.v.v. het project van uw keuze (let op: indien u geen project vermeldt, is het voor ons niet mogelijk om het geld verdubbeld te krijgen).

De Stedenband houdt tien procent van de ingezamelde gelden in: vijf procent voor project- en administratiekosten in Matagalpa en vijf procent voor project- en administratiekosten in Tilburg. Deze bijdragen aan de organisatie garanderen de continuïteit van het werk en de projecten.

Een bezoek met gevolgen

'Vanaf 1993 ben ik elke twee jaar naar Matagalpa afgereisd, de mensen daar blijven boeien', zo opent Frans Couwenberg op 20 augustus een avond waarin verslag wordt gedaan van de reis in mei jongstleden. Deze avond trekt zo'n zeventig mensen. Afwisselend presenteren delegatieleden hun verhalen, met beelden: boeiend, inspirerend, onder de indruk van de soms harde Matagalpese realiteit.

Speuren

Als mensen uit Tilburg onze zusterstad Matagalpa bezoeken, is het alleszins van belang dat er een terugkoppeling plaatsvindt naar belangstellenden in Tilburg. Eén van de kansen van onze stedenband is juist het laten zien en ervaren van de verschillen (en overeenkomsten!) tussen Noord en Zuid. Het biedt daarmee kansen ons bewust te worden van de structurele ongelijkheid. Deze zelf opgedane ervaringen doorvertalen naar politieke keuzes blijft de uitdaging voor delegatieleden en >>

publiek tijdens de informatieavond op 20 augustus
foto: Toon Oomen

Frans Couwenberg opent de informatieavond op sbo de Zonnestein
foto: **Toon Oomen**

hun respectievelijke kennissenkringen. Met andere woorden: het gaat naast betrokkenheid bij de situatie in Matagalpa, bij de mensen dáár, zeker ook om het speuren naar de óorzaken van zo'n situatie. Ook al weten we dat dit een moeilijker verhaal is.

Betrokkenheid

In dit licht wil ik zo'n informatieavond zien. Het overstijgt daarmee namelijk het anekdotisch karakter. Welnu, informatie kwam twee uur lang in vele vormen en aspecten op ons als toehoorders af. Inge van de school voor sbo de Zonnestein bracht enthousiast en deskundig haar informatie over: de bezoeken aan de scholen, de uitwisseling, de drama- en zanglessen met hier en daar een voelbaar gebrek, namelijk van kennis van Spaans. Dat gebrek werd overigens ruimschoots goedge maakt door de betrokkenheid en de wil contact te maken met Matagalpese kinderen en de Matagalpese collega's. Fantastisch als je als collega's onder elkaar zo snel bereid bent tot nieuwe onderwijsvormen te komen. Als toehoorder voelde je de openheid, het enthousiasme, en de immer aanwezige betrokkenheid. Dit geldt uiteraard ook voor de andere verhalen en (film)beelden. Uit Oisterwijk waren een zevental collega's afgereisd naar het dorp Esquipulas, waar een scholenband opgebouwd is door P.I. De Hondsborg. Het informatieve filmpje bracht ons midden in de Nicaraguaanse realiteit. Voor informatie verwijs ik graag naar het vorige nummer van de *¡Cómo No!*

Olievlek

Behalve dat er een ruime delegatie onderwijzers deelnam, waren er ook delegatieleden van de werkgroep Salud, die van zich deden spreken. Onder inspirerende leiding van Harri wordt keihard aan de weg getimmerd om bij te dragen aan de verbetering van de gezondheidssituatie in en om Matagalpa. Elders in dit nummer wordt hierover uitgebreid bericht. De werkgroep breidt zich gestaag uit, neemt initiatieven op grond van behoeftes die dáár leven. Ook hier is sprake van olievlekwerking in Tilburg: steeds meer instanties raken betrokken en ook mensen voelen zich betrokken bij de kansen die er liggen.

Daadkrachtig

Het Midden Brabant College (MBC) liet zich niet onbetuigd: twee deskundige en daadkrachtige leraren maakten ook deel uit van het reisgezelschap. Hun bijdrage bestaat naast het praktisch repareren van meubilair ook uit -en dat is volgens mij zeker zo belangrijk- het promoten binnen hun school van een project om jongeren te motiveren kennis te nemen van Matagalpa. Hiervoor moet nogal wat werk verricht worden, voor de subsidieverstrekker, voor de directie, voor de interne organisatie. We wensen hen veel succes met de realisering van dit ambitieuze plan.

Tijdens zo'n avond borrelt veel boven: 'wat schrijnend is het te zien hoe mensen in Matagalpa moeten leven en werken'; 'hoe belangrijk is het om hier de discussie op gang te brengen (te houden) over dat de politieke keuzes die hier gemaakt worden van grote invloed zijn op het leven dáár'. Ook vragen komen op: 'hoe kunnen we hier -ook als stedenband- effectief bijdragen aan de zo noodzakelijke veranderingen?' Het zou interessant zijn, als lezers/essen van de *¡Cómo No!* hier hun licht over laten schijnen, de pen oppakken en reageren. Het is een oproep, een uitnodiging, een uitdaging!

Toon Oomen

kind sjouwt brandhout
foto: **Marjon van Dorp**

Uitbuiting tussen vier muren

'Mijn mevrouw praat nooit met me. Ze geeft me alleen maar opdrachten of heeft aanmerkingen. Ze zegt zelfs geen goedemorgen'. Sandra, veertien jaar. Geïsoleerd, ver weg van vertrouwde personen, belast met zware taken gedurende lange dagen, dat is in Nicaragua het lot van veel kinderen en tieners (voor negentig procent meisjes) die huishoudelijke arbeid voor derden verrichten. Het is een vorm van kinderarbeid die fysieke en psychische schade toebrengt en met kracht bestreden moet worden.

Verania, zestien jaar, gaat naar school en werkt in een gezin met twee volwassenen en drie kinderen. Ze memoreert in een interview wat ze de dag ervoor gedaan heeft. 'Begonnen met de vaat van de vorige dag, de tafel schoongemaakt en gedekt. Het ontbijt klaargemaakt en met hen ontbeten. De kamer gepoetst en de vloer gesopt. Nadat ze hadden gebaad de kamers op orde gebracht, de vier bedden gedekt en de kasten geordend. Daarna het middageten klaargemaakt, de patio opgeruimd en de straat geveegd. Vervolgens het eten opgediend en de kinderen geholpen. Zelf heb ik om drie uur gegeten. Nog gewacht op één van de kinderen die nog moest eten. Alles klaargemaakt om te strijken en verder het avondeten bereid en ik was daar om zeven uur mee klaar. Daarna had ik tijd voor school, huiswerk en het avondeten.'

Uitbuiting

Huishoudelijk werk voor derden is heel gebruikelijk in Nicaragua en kent een lange traditie. Kinderen gaan vaak al vanaf zeven jaar met de moeder mee uit werken. Door de wat meer welgestelden wordt het bieden van werk aan kinderen en jeugdigen vaak als een gunst gezien; het verschaffen van steun en bescherming. Er is nauwelijks het besef dat kinderen hun eigen rechten hebben en nooit onder het mom van hulp het voorwerp van uitbuiting mogen zijn.

Het gaan werken in de huishouding van derden ondermijnt vaak de toekomst die kinderen voor zich zien, vooral het afmaken van school en de taken die daar aan vast zitten komen in gevaar. 'Ik sprak met

mijn moeder erover om te gaan werken. Er was geld nodig om de schoolkosten te betalen. Ik was namelijk blijven zitten, maar mijn ouders zouden me helpen. Bij het begin van het schooljaar betaalden ze echter niet en ik besloot om te gaan werken en op eigen kracht verder te studeren.' Maria del Rosario, vijftien jaar.

Struikelblokken

Ondanks de goede voornemens redden veel kinderen en jeugdigen het niet om de combinatie werken en leren te volbrengen. De lange werkdagen, de vermoeidheid, de kosten, de problemen om tijd vrij te maken om bijvoorbeeld naar de bibliotheek te gaan zijn even zovele struikelblokken. Zittenblijven en helemaal stoppen liggen voortdurend op de loer. De kwalijke kanten van arbeid in de huishouding voor derden, zoals de eenzijdige gerichtheid op dienstbaarheid en de veelal als vanzelfsprekend vereiste onderdanigheid voor de 'meerdere' (waar je in een geïsoleerde positie zo afhankelijk van bent), schaden een positief zelfbeeld en remmen een gezonde persoonlijke ontwikkeling. Het ontzeggen of ontbreken van de mogelijkheid voor recreatie en >>

kinderen wassen kleren in de rivier
foto: Gé Mooren

Bestrijding

Het stoppen van de uitbuiting in de huishoudelijke arbeid is een veelomvattende en moeilijke opgave. Zeker in een land als Nicaragua, waarin het in de cultuur en traditie sterk verankerd is en er door de grote armoede en werkloosheid te weinig alternatieven zijn. Het is duidelijk dat een mogelijke strategie zich op verschillende niveaus zal moeten richten. De bestrijding van kinderarbeid in de huishouding vereist onder meer een diepgaande maatschappelijke discussie en daarop gebaseerde veranderingen. Regeringsorganen, ngo's, de kerken, andere maatschappelijke instituties en ook vakbonden zullen daar hun rol in moeten te spelen. Er zijn geschikte programma's, die overigens nog meer verspreiding behoeven. De tegenwind vanwege de conservatieve krachten in de katholieke kerk en de invloed daarvan op de FSLN-regering lijkt in dit kader dramatische vormen aan te nemen.

Een mogelijke aanpak zal zich ook, bijvoorbeeld met behulp van gemeentelijke instellingen, moeten richten op de gezinnen waaruit de meisjes komen. De ouders moet gewezen worden op de risico's die het gaan werken in de huishouding met zich meebrengt: fysieke en psychosociale schade aan de ontwikkeling van de kinderen en een verduistering van het toekomstperspectief. Een aanmerkelijke verruiming van toegang tot goedkope kredieten zou ook de noodlottige stap om kinderen uit werken te sturen kunnen voorkomen. Voor de kinderen moeten er programma's zijn die hen fysiek, psychosociaal en financieel ondersteunen. Het onderwijs dient werkelijk gratis te zijn. In dit opzicht heeft de nieuwe regering een belangrijke stap gezet. Zij het dat men overhaast te werk is gegaan en daarbij de kwaliteit van het onderwijs over het hoofd heeft gezien. Heel belangrijk in de bestrijding van de besproken vorm van kinderarbeid is het uitvoeren van programma's die schooluitval voorkomen. Zorgen voor goed en aantrekkelijk onderwijs met aandacht voor individuele leerlingen. Onderwijs dat het rendement optimaal maakt en zittenblijven tegengaat is een belangrijke steunpilaar in de bestrijding van deze vorm van kinderarbeid, deze 'uitbuiting tussen vier muren'.

Wil Boonman

Bron: *Explotación entre cuatro paredes*; OIT-IPEC, San José, Costa Rica, 2005.

sociale omgang met leeftijdgenoten staat het vormen van een eigen identiteit in de weg. Het ontwerpen van een andere toekomst komt hierdoor en door het afbreken van de schoolloopbaan in het gedrang. De meisjes blijven op die manier al heel jong gevangen in de voorbereiding op de huwelijks taken. Gekoppeld aan de sfeer van onderdanigheid en een zwak zelfbewustzijn, wordt de voedingsbodem geschapen voor schieve en ongelijkwaardige verhoudingen in het toekomstige gezins- en maatschappelijk leven. Huiselijk geweld is aan de orde van de dag.

Statistieken

De hier geschetste problematiek is moeilijk bespreekbaar in Nicaragua. In de heersende patriarchale cultuur is het openbare leven het domein van de man en -daarvan strikt gescheiden en weinig zichtbaar- het private leven het terrein van de vrouw. Officiële cijfers van de omvang van huishoudelijke arbeid zijn er niet. Ook in dat opzicht is de problematiek te weinig zichtbaar. Inschrijving bij sociale verzekeringen ontbreekt, registratie van contracten eveneens. Ook in de statistieken voor de beschrijving van de nationale economische ontwikkeling en het aandeel van de arbeid daarin ontbreekt het huishoudelijk werk voor derden, zowel van volwassenen als van kinderen. Schattingen die gebaseerd zijn op enquêtes gingen er voor 2002 vanuit dat 17.700 kinderen en jeugdigen tussen vijf en zeventien jaar, voor bijna negentig procent meisjes, werkzaam waren in de huishouding van derden.

Opzet en inhoud van de *curso de actualización*

De cursus wordt gegeven op de UNAN in Matagalpa, van eind juli tot midden november, steeds op de zaterdagen. De studielast is 500 uur, waarvan 140 uur college en 360 uur zelfstudie.

Er zijn vijf thema's die door gespecialiseerde docenten van de Universiteit verzorgd worden:

- Taal en lezen komen aan bod in 'De taal in functie van het onderwijsleerproces'. Docent is Maritza Guerra.
- Julio Cesar Selva verzorgt 'Informatie- en communicatie-technologie' een introductie in Windows XP en de Microsoft programma's Word, Excel, PowerPoint en Internet Explorer.
- Het thema 'Ontwikkelingspsychologie van het leren en aandacht voor het spectrum van verschillen' wordt gegeven door Julieta Kühl.
- Het vierde thema is 'Planning van het onderwijsleerproces' met als docent Claudia Matus.
- 'Methodiek van onderzoek' is het vijfde thema onder leiding en begeleiding van Myriam Montenegro.

Elk thema is naar vorm en inhoud nauwkeurig omschreven in het project en de uren voor evaluatie zijn vastgelegd.

De begroting voor het cursusproject omvat onder meer de salariskosten van docenten en coördinator, het ontwikkelen en de aanschaf van didactische materialen, de aanschaf van een beamer en de kosten van vervoer, overnachting, consumpties en maaltijden voor de cursisten. Het totaal van de begroting voor de eerste cursus is 10.000 dollar bij een deelname van 35 cursisten. Een vervolgcursus komt lager uit, omdat bespaard wordt op ontwikkelkosten en een beamer al aangeschaft is.

Leerkrachten op herhaling

Het karakter van het Beurzenprogramma gaat veranderen. Deskundigheidsbevordering van de leerkrachten krijgt nu prioriteit. Onze counterpart Comité Mano Vuelta organiseert samen met de universiteit in Matagalpa en ANDEN een gedegen bijscholingscursus.

Op zaterdag 28 juli werd in Matagalpa een overeenkomst getekend tussen ANDEN, de Universiteit van Matagalpa en het Comité Mano Vuelta. Gezamenlijk gaan ze uitvoering geven aan een bij- en nascholingscursus voor ANDEN-leden. De cursus is bedoeld voor leerkrachten die al meer dan vijf jaar in het primair onderwijs werken en verder geen opleiding meer gevolgd hebben.

Over de uitwerking van dit plan is al geruime tijd gesproken. Tijdens hun bezoek aan de scholen in Tilburg en Oisterwijk in oktober 2006, kwamen Teresa Ruiz en Isaura Chavarría tot de overtuiging dat geprobeerd moet

worden de veel te grote lacunes in de kennis en kunde van Nicaraguaanse leerkrachten te verminderen. De individuele vervoersbeurzen van het Beurzenprogramma voldeden niet meer in dit opzicht.

De professionele basis van leerkrachten, met name diegenen op het platteland die alleen de deeltijdopleiding gevolgd hebben, is heel zwak. Ter illustratie: in enkele afgelegen gemeenten in het departement Matagalpa kan een onderwijzeres of onderwijzer al voor de klas wanneer deze drie jaar voortgezet onderwijs afgerond heeft. De onderwijzers moeten dan wel de weekendopleiding van twee jaar voor empíricos op de pedagogische academie volgen. Het is duidelijk dat een structurele mogelijkheid tot verdere scholing van groot belang is. Bovendien moet het met succes afronden van de nieuwe cursus recht geven op een erkend certificaat met daaraan gekoppeld een bonus op het salaris. Om ook dit laatste gerealiseerd te krijgen was er naast de gesprekken tussen de onderwijsinstututen, ANDEN en het Comité Mano Vuelta, uitgebreid overleg met de vertegenwoordiging van het ministerie van Onderwijs noodzakelijk. Vanuit de AOb-werkgroep heeft Toon Oomen hieraan deelgenomen tijdens zijn bezoek aan Matagalpa in februari. Docenten van de Universiteit van Matagalpa hebben het cursusplan inhoudelijk uitgewerkt. Verder is er een convenant opgesteld waarin taken en verplichtingen van de Universiteit, van ANDEN en van het Comité Mano Vuelta zijn vastgelegd. Ook is de financiële ruimte en de begroting vastgesteld. Over dit alles is via de e-mail druk overlegd met de AOb-werkgroep en en de coördinator van de Stedenband in Tilburg.

De cursusopzet is bedoeld voor vijf maanden. Er zijn gedetailleerde afspraken gemaakt over coördinatie en het monitoren. Er is voorzien in een gedegen evaluatie op verschillende niveaus. Vooral ook om te kunnen beoordelen of en in welke vorm een vervolg gepland kan worden. Bovendien is er de doelstelling dat dit cursusplan een voorbeeld zal kunnen zijn voor toepassing op andere regionale universiteiten in Nicaragua.

Wil Boonman

*foto boven: ANDEN, AOb en CMV rond de tafel over bijscholingsproject voor leraren
foto onder: Comité Mano Vuelta en leden van de Stedenband in vergadering
foto's: Mayela Salgado*

Regilio Tuur, sister Rebecca, Raphael en vele anderen [1] Mededelingen van een fysiotherapeut

Rob Muller (fysiotherapeut met specialisatie baby's en kinderen) maakte deel uit van de delegatie die in februari naar Matagalpa vertrok. Samen met zijn vrouw Betty keerde hij onlangs terug naar Matagalpa. Vrienden en familie hielden zij per mail op de hoogte van hun ervaringen en werk daar. Hieronder volgt een selectie van hun berichten.

Niet de eindbestemming, maar de weg ernaar toe is belangrijk, is een filosofische uitspraak van de Dalai (van de lamas). Het zal wel anders uitgelegd moeten worden, maar ik was gisteren wel erg blij dat we op Managua waren geland. De reis was deze keer aanzienlijk vermoeiender dan in februari. We vertrokken keurig op tijd en de stop in Houston ging sneller dan de eerste keer. Heerlijk bami gegeten op het vliegveld en daarna weer op de *plane* naar Managua. Maar ... het hotel Las Mercedes zat volgeboekt in verband met een seminar. Men was zo aardig om een kamer voor ons te boeken in het ... Hilton, ook niet verkeerd. Uiteindelijk waren we bijna 23 uur onderweg toen we als een blok in slaap vielen. Wel hebben we onderweg genoten van alle impressies. Betty fotografeert met haar nieuwe toestel erop los en ik ben nu de klos. Rob lachend op Schiphol, al een beetje vermoeid op Houston, aan de bami, en gesloopt op Managua, een nieuw hotel regelend aan de desk van het hotel Las Mercedes.

De weg naar Matagalpa was als voorheen. De eerste honderd kilometer *perfecto* de laatste dertig zigzaggend kuilen en tegenliggers vermijdend. Vanmiddag een wandeling gemaakt naar de basiliek in het *parque central*, René onze gids hebben we nog niet ontmoet maar dat zal morgen wel gebeuren. Ik ben weer thuis, want niets loopt op rolletjes en je kunt er niets aan doen. Heerlijk voor een controlfreak als ik ben ... relaxed. Niet de eindbestemming maar de weg ernaar toe is belangrijk.

21 mei: Spaanse les

De Spaanse les wordt gegeven door Wilco Alexander en geeft het eerste kwartier hoofdpijn maar al na twintig minuten maak ik mijn eerste grap in het Spaans en het blijkt aan te slaan, hoewel ik het Betty nog moet vertalen. Na een uur maken we al enkele volzinnen over onze motivatie om naar Matagalpa te komen. Om twaalf uur staat René keurig te wachten op ons. Ik spreek hem in het Spaans aan, antwoord hij op onvervalst Breudoas ... ja, het moet niet gekker worden zeg.

Na een korte lunch in Shangrila, lekker nasi goreng met ayam semoor, op naar de Familias Especiales en sister Rebecca. Ze laat ons haar yoghurtfabriekje zien en de rolstoelherstelplaats waar gehandicapten

een werkplek vinden en geschoold worden. Ook ontmoet ik daar een kinderarts die speciaal hier naar toe is gekomen om kennis met mij te maken. Ook zij volgt komende week de cursus en mogelijk deze week ga ik enkele patiëntjes van haar bekijken en behandelen in het lokale hospitaal op de kinderafdeling.

Om half twee keren we dan terug naar de Familias om een kind dat met zijn ouders helemaal uit Mulukukú is gekomen (zes uur in de auto) om

door mij gezien en behandeld te worden. Daarna de *barrios* (de -armere-buitenwijken) in om vijf baby's te onderzoeken en te behandelen. Tevens worden ze geselecteerd voor de cursus van volgende week. Het is nu 19.00 uur, effe nog een salade eten en dan het huiswerk nog maken en woordjes leren.

22 mei: joggingpak

Ik zit weer in mijn schommelstoel op het balkon. De joggers in het park begin ik al te herkennen en ik probeer ze te rangschikken. Zo is er Regilio Tuur een man in een warm en met Amerikaanse tinten geschilderd joggingpak met een dik vest over zijn schouders, alsof hij op Groenland aan het trainen is. Het type Foppe de Haan, zijn motoriek lijkt op klunen, ken net, klein en pezig en hij haalt iedereen in. Een vrouw doet allerlei pilatus-achtige oefeningen bij een bank in het park. De lucht geeft sluierbewolking, de temperatuur is aangenaam. Foppe de Haan is al vier keer gepasseerd. De schoenpoetsers zijn nog niet gearriveerd.

De gesprekken met Rebecca blijven nog in mijn hoofd rondzingen als ik allang in mijn bed lig. Ze is open over de realisatie van het hostel-project. Ik vind haar gedachtegang en handelswijze transparant en haar bevoegenheid inspirerend. De kern van haar denkwijze is dat het project vooral gerealiseerd moet worden voor de mensen van de *barrios*. Het moet een centrum worden waar activiteiten voor de mensen uit de omgeving worden ontplooid. Een plek waar ze kunnen rusten. Onze westerse gedachtegang dat zo'n project selfsupported moet zijn, betekent dat bijvoorbeeld backpackers en toeristen voor een economische instroom gaan zorgen. Daarvoor is het hostelproject niet bedoeld. In haar geestdrift zegt Rebecca: 'als het doneren van geld betekent dat ik energie moet geven aan toeristische businessplannen, dan hoef ik dat geld niet. Het leidt teveel af van de werkelijke doelstellingen waarvoor ik hier ben'.

De centrale spin in het web in de rolstoelherstelplaats van de Familias Especiales is een man die zich voortbeweegt met behulp van okselkrukken. Ik vertel Betty dat hij een lage spina bifida heeft, maar tegelijkertijd realiseer ik me dat het ons alleen opvalt. Hij doet zijn werk en met zijn geniale creativiteit zoekt hij oplossingen met zo weinig mogelijk middelen. Een andere werknemer van boven de zestig vertelt me dat hij nooit gespaard heeft voor een oudedagsvoorziening, maar dat hij nu doofstomme jongeren opleidt tot meubelmaker. Ik antwoord dat ik waarschijnlijk over vier jaar ook *pensionado* word en met mijn pensioengeld hier kom werken. Meewarig lacht hij naar mij en ik zie hem denken: *poco loco*, een beetje gek moet je wel zijn.

Vandaag wederom een druk programma, qua uren maakt het geen verschil met thuis. Een vrouwelijke Chinese jogger komt voorbij. 'Ni Hao' roep ik naar haar. Zal het wel verkeerd uitgesproken hebben, want ze kijkt niet op.

23 mei: zinvol

Als een blok vielen we beiden direct in slaap en een uur later dan normaal werd ik pas wakker. Het is 5.30 uur en ik mis mijn oude vertrouwde joggers. Foppe en Regilio hebben op woensdag kennelijk een hersteldag. Wel lopen er twee joggers linksom. Een corpulente man, begin veertig, type Mart Smeets is daar een van. Niet alleen zijn motoriek valt op, hij kiest zijn weg dusdanig, dat hij wel moet botsen met zijn *opponents*. Duidelijk Mart Smeets.

testen van een baby
foto: Betty Muller

De tranen komen in de nacht en ook nu op dit moment, wanneer ik op het balkon mijn gedachten terug laat gaan naar gisteren. Wanneer ik een baby onderzoek dan bruis ik, wanneer ik er later over nadenk, dan pas ben ik geraakt. Volgens mij kunnen er maar twee dingen gebeuren met je hier in Nicaragua. Of je wordt er door geraakt of niet. Als dit land je in je hart raakt, dan koop je een T-shirt met korte mouwen en ga je werken. Er is altijd iets zinvols om te doen. Op het Centro de Recuperación ontmoeten we een Amerikaans meisje van begin twintig uit Oregon. Ze doet daar allerlei klussen, gaat eind mei terug voor een half jaar naar de States, maar komt zeker terug om langer hier te werken. Als je de glans in haar ogen ziet, dan begrijp je dat.

24 mei: paardrijden

5.50 uur. Het entetje in het *seafood*-restaurant Pescamar, waarschijnlijk het beste restaurant in town, was een genot. Rebecca vertelde ons over het begin van haar werk en hoe zij de moeders van haar gehandicapte kinderen stimuleert om zich te ontwikkelen. Veel moeders zijn analfabeet, maar hebben nu geleerd via haar om te lezen en vinden hun (betaalde) weg op de banenmarkt. Allen hebben ze de lagere school afgemaakt. Het is echter niet vrijblijvend, absoluut niet, Rebecca verlangt er wel iets voor terug, inzet en volharding, want dat is de enige manier om hen onafhankelijk te maken.

Gistermiddag zijn we naar de *hipoterapia* geweest.

Een busje haalt de ouders met kinderen uit de barrios op en brengt ze naar een ranch/manege in de bergen net buiten de stad. Als eerstejaars fysio student heb ik als vrijwilliger een jaar meegeholpen bij het 'Bonte Peerdje', een stichting in Breda, die het paardrijden voor spastische kinderen stimuleert. Ik zag vele dingen terug uit die tijd. Ons hart is gestolen door de kleine Raphael (vijf jaar) met zijn mooie donkere kijkers. Ik had hem al ontmoet op de mytyschool en dinsdag op het papier recycling project in de barrios en daar vertoont hij een licht ADHD gedrag. Hij is erg ontwapenend, komt direct naar je toe en leidt je rond en stelt je vooral voor aan alle mensen van de Familias Especiales. Je móet met hem op de foto. Kleine Raphael kon niet lopen toen hij bij de Familias Especiales binnen werd gebracht, maar leerde wel eerder paardrijden en via deze therapie heeft hij zijn benen leren gebruiken en zie je weinig motorische problemen meer. Hij is geboren in het zadel. Als je hem op het paard ziet dan is hij net een gaucho. Hij is een met het dier en stuurt moeiteloos met zijn benen, ondertussen kwebbelend met zijn fysio (uit Spanje). In hem zie ik de trots van dit volk, zo kaarsrecht is zijn rug gestrekt.

Het is nu 7.00 uur, ik heb mijn joggers gemist. Er is duidelijk iets veranderd. De taxi's claxonneren geïrriteerder, op onze hoek was er een bijna-botsing, veel geschreeuw in het dialect, er hangt iets onbestendigs in de lucht.

De puberende jeugd hier in het centrum valt niet op. Allemaal strakke jeans. De make-up bij de *muchachas* wordt licht en verfiend op het gezicht aangebracht en accentueert hierdoor hun mooie gezichtslijnen. Geen gothic uitgedoste kledij, geen dito hanenkammen in fluorescerende tinten met lompe legerlaarzen, geen laaghangende kruisen van skate-jeugd. Wel smalle open damesmuiltjes met stiletto's die ik niet gaarne op mijn zapapparaat zie staan.

Vanmiddag hebben we de lunch bij de Familias en gaan we baby's in de barrios opzoeken. Vele flessen water in de rugzak, pet op voor de zon en stevige schoenen aan. De middag verloopt deels naar wens. De eerste baby heeft een gezichtsverlamming maar blijkt bij test nog meer problemen te hebben. >>

We maken een afspraak voor de demonstratie voor de volgende week tijdens de cursus. Het tweede kind woont hoog in de barrios, het is acht maanden oud en hangt slap in de armen van oma. *Major problem*, mogelijk zwak beschaafd gezien de uitdrukking op het gezicht.

25 mei: ay, ay, ay

Gisterenavond hebben we gegeten in de kelder van het restaurant Casona. Een band in Mexicaanse zwarte kledij met hoed en drie gitaren, viool en trompet, die ik nog herkende van de eerste avond die we met de delegatie in februari in dezelfde taveerne hebben doorgebracht zongen lokale liederen. Jammer dat ze mijn favoriet *Mujer de carne y hueso* niet kenden. Wel zongen ze *Pobre la Maria y su fantasia ay, ay, ay*, wat ook een lekkere meezinger is. Gegrilde kip met paprikapoeder, lekker een bord *papas fritas con mayonesa* en een salade stonden op het menu, weggespoeld met twee heerlijk gekoelde victoriabiertjes.

Vanmorgen was ik eerder op dan de hanen. Het is half vijf als ik op mijn horloge kijk en buiten is het nog muisstil. Het miezert een beetje als ik op mijn balkon zit, ik ben speciaal vroeger opgestaan om Foppe en Regilio weer te zien. Ik zal toch eens in de lokale krant gaan kijken, want ik mis ze wederom. Oranje pet nu met zwarte broek is er wel, maar heeft duidelijk een hersteltraining op het programma staan, *very low impact*. Mart Smeets traint waarschijnlijk een keer per week. Zal wel aan het Sonja Bakkeren zijn.

De hutten waarin we gisteren geweest zijn, heb ik in februari jongstleden nog niet gezien. Wat oud golfplaatwerk en binnen dienen flarden gordijnen als afscheiding, kippen en honden lopen los rond. In Indonesië op de kleine Sunda-eilanden zagen we deze taferelen ook wel, maar het was toch veel schoner en geordender.

Onze gids voor de barrios is Marlene, een moeder van de Familias, gezellig rond postuur, gelijkend op die van Betty en mij, en met een gezellige babbel. Samen met de psychologe, leiden ze ons door de verschillende sloppenwijken. Als we met de taxi moeten (met zijn vijven) dan zit René tussen de deur en de drie voluptueuze dames op de achterbank. De taxi wordt niet per rit betaald, zoals bij ons, maar per persoon. *No problema!* De gemiddelde taxi komt niet uit boven het type peugeot 309, maar dan uit de tachtiger jaren, dus je kunt nagaan, het zit aardig krap met zijn vijven.

In Casona praten we ook na over René onze gids. Een zachte jongen met het hart op de goede plek. Hij vertelde Betty dat hij beter Engels moet gaan leren spreken voor de toekomst. We zullen volgend jaar zien of hij dit in daden heeft omgezet. Ik zal anders een T-shirt met korte mouwen van Houston airport meenemen met de opdruk 'Failure is not an option'. Tot nu toe hebben we veel lol met René. Bij de vertaling tijdens de testen ben ik erg strak naar hem toe en veeleisend, wanneer hij het niet goed vertaalt. Ik kijk wel hoe hij dit oppikt de komende tijd. Positief is dat hij een lijst met de meest voorkomende benamingen, die ik tijdens de cursus ga gebruiken, aan mij vraagt en zo'n lijst heb ik van mijn Spaanse leraar gehad. Kan hij dit weekend gaan studeren.

Vandaag acte de presence om 8.30 uur bij de Familias. René pikt ons op voor het hotel om 8.15 uur, qua afspraak is hij stipt en hij is heel betrouwbaar. In de ochtend gaan we nog twee of drie baby's testen. Het aantal cursisten is gestegen naar dertig en Rebecca heeft besloten dat het nu vol zit. Het volgende jaar, januari of februari, spreken we al over een herhaling van deze basis cursus met daarbovenop een *intensive* voor de specialisten.

Rob Muller

wordt vervolgd

Rob met Hermana Rebecca en een andere medewerkster

Rob onderzoekt een kind
foto: Betty Muller

Rob fietst mee in de Vuelta
foto: Harri Aarts

Clínica Materno Infantil Centrum voor moeder en kind

De werkgroep Salud van de Stedenband en zeven zorginstellingen in Midden Brabant (Thebe Thuiszorg, De Bocht, Kompaan, Prisma, Mee Noord Brabant, GGZ Midden en West Brabant en RIBW Midden Brabant) buigen zich sinds het voorjaar van 2007 over een ambitieus plan om te bezien of ze in Matagalpa een bijdrage kunnen leveren aan het realiseren van een moeder-kind-centrum. Dit centrum moet toekomstig bereikbaar zijn voor 30.586 vrouwen in de vruchtbare leeftijd uit de gemeente Matagalpa en 12.146 kinderen tussen de nul en vier jaar, vooral voor diegenen die in enorme armoede leven en om die reden geen toegang hebben tot de goede voorzieningen.

Context

Gedurende het jaar 2004 besloten de gemeente Matagalpa en het Gemeentelijk Comité voor de ontwikkeling van Matagalpa (CDeMat) het Strategisch Plan voor de gemeentelijke ontwikkeling te vernieuwen, waarin de visie, het beleid en de te ontwikkelen projecten voor de periode 2005-2009 werden vastgesteld. Dit proces zorgde voor de versteviging van de betrokkenheid van de burgers en de democratisering bij de besluitvorming in de gemeente over de volgende thema's: milieu, economie, gender, infrastructuur en cultuur. Het plan functioneert ook als instrument voor de samenwerking rond het afgesproken beleid en is tegelijkertijd een sociaal akkoord tussen de 88 instellingen die onderdeel zijn van het CDeMat, en die zich hebben vastgelegd op de uitvoering van het plan. Het Comité Mano Vuelta is één van de tekenende organisaties van dit akkoord.

Het sociale thema is een van vijf strategische beleidslijnen van het plan, en houdt het volgende in: de verhoging van de levenskwaliteit en de integrale ontwikkeling van de inwoners van Matagalpa zonder discriminatie op grond van uiteenlopende capaciteiten, gebaseerd op rechtvaardigheid, geweldloosheid, gelijkheid en de grondwettelijke principes van de republiek, waardoor we onze identiteit, traditie en cultuur kunnen verrijken.

Op dezelfde manier geeft het plan prioriteit aan vijf strategische projecten op het sociale terrein: het integraal alfabetiseringsproject (gezondheid, onderwijs en cultuur), de oprichting van een technisch leercentrum voor mensen met uiteenlopende capaciteiten, de oprichting van een kliniek voor moeders en kinderen, de bouw van een gemeentelijk cultureel theater en sociale woningen in de stad en het buitengebied.

Het Comité Mano Vuelta was een van de organisaties die actief heeft deelgenomen aan de vorming van het CDeMat en is tot op heden nog steeds actief vanuit de sociale commissie die deel uitmaakt van het CDeMat.

25 jaar

In het kader van het 25-jarige bestaan van de Stedenband tussen Tilburg en Matagalpa en de viering van het 200-jarige bestaan van de stad Tilburg wordt tijdens het bezoek in februari een nieuw project voorgesteld om geld in te zamelen voor de oprichting van een moeder-kindcentrum in het gebouw van de Polikliniek Trinidad Guevarra in de stad Matagalpa.

Dit plan stelt de bouw van een moeder-kindcentrum voor, waar de juiste en gespecialiseerde zorg en veiligheid op een toegankelijke manier geboden kunnen worden aan vrouwen tijdens hun zwangerschap en aan hun kinderen. Het moeder-kindcentrum zorgt ervoor dat vrouwen een normale zwangerschap kunnen ontwikkelen en dat ze op een juiste en veilige manier worden begeleid.

gezondheidszorg in Matagalpa, maand van het vaccineren

voorlichting over baarmoederhalskanker
foto's: Maaïke Heeren

Doordat er goede voorzieningen en personeel aanwezig is, kunnen zij op tijd worden geholpen en kan de kans op een risicobevalling verkleind worden of kan een risicobevalling zelfs voorkomen worden. Het project zal het mogelijk maken dat de patiënt op het moment van bevalling makkelijk en op tijd de kliniek kan bereiken omdat deze zich in de stad bevindt. Op deze manier wordt er minder vaak beroep gedaan op de zorg in het ziekenhuis César Amador Molina wanneer er sprake is van bevallingen en ingrepen met een laag risico. Ook de polikliniek Trinidad Guevarra zal meer plaats overhouden voor andere behandelingen en patiënten, omdat de zorg voor, tijdens en na de bevalling verplaatst zal worden naar het nieuwe moeder-kindcentrum, dat in dezelfde buurt gebouwd zal worden. Tegelijkertijd zal dit nieuwe centrum controles uitvoeren en preventieve zorg bieden, zodat vrouwen zich kunnen laten testen en na laten kijken op verschillende ziektes, zoals baarmoederhals- en borstkanker. Ook wordt er advies gegeven over reproductieve gezondheidszorg.

Gegeven het feit dat er in de gemeente Matagalpa 30.586 vrouwen wonen die zich in de vruchtbare leeftijd bevinden, moet het terrein waarop deze voorziening gebouwd zal worden minstens 1200 m² omvatten.

De gemeente Matagalpa beschikt momenteel niet over gespecialiseerde artsen, deze werken al voor het ziekenhuis. In het project moeten een >>

kinderarts en een gynaecoloog aangesteld worden door het ministerie voor Gezondheidszorg (Minsa).

Het nieuwe gebouw zal in het Hoofdgezondheidscentrum van de gemeente Matagalpa gesitueerd zijn, waardoor er goede samenwerking kan plaatsvinden met de verschillende gemeentelijke gezondheidsposten, het ziekenhuis, verschillende sociale organisaties, en voornamelijk met het Casa Materna en het netwerk van burgerbrigadisten (vrijwilligers) en verloskundigen.

Het Plan

De uitvoering van dit project heeft als doel zorg te verlenen aan vrouwen en meisjes uit Matagalpa gedurende drie zeer belangrijke fases. Onder deze zorg verstaan wij voorlichting, scholing voor zwangere vrouwen, zwangerschapscontrole, zorg tijdens en na de bevalling.

Preventie

Door middel van buurtbezoeken en huisbezoeken door medisch personeel en met behulp van het netwerk van brigadisten, wordt er op zoek gegaan naar vrouwen die zorg nodig zouden kunnen hebben. Het centrum zal over een gynaecoloog beschikken die de vrouwen kan onderzoeken. Met behulp van het werk van vijfhonderd gezondheidsbrigadisten zullen er vanuit het ministerie voor Gezondheidszorg campagnes worden georganiseerd op het gebied van geboortepanning. Allereerst worden de brigadisten zelf geschoold zodat zij informatiebijeenkomsten in de verschillende wijken kunnen organiseren op dit gebied. Daarnaast bezoeken zij zwangere vrouwen thuis, zowel vrouwen met meerdere kinderen als diegenen die voor het eerst moeder worden. Tegelijkertijd geven zij advies en delen zij middelen uit voor geboortepanning, zoals de pil, condooms of de prikpil.

In samenwerking met het ziekenhuis wordt er gespecialiseerde zorg geboden bij zwangerschappen met een verhoogd risico. Maar ook bij normale zwangerschappen wordt controle uitgevoerd. Er wordt gebruik gemaakt van echoscopie (dit onderzoek wordt alleen in het ziekenhuis van Matagalpa uitgevoerd en momenteel is er te weinig ruimte voor omdat de voorrang wordt gegeven aan de vrouwen die in dit ziekenhuis opgenomen zijn). Het moeder-kindcentrum zal ook het vervoer regelen van de vrouwen afkomstig uit het Casa Materna die zich in de laatste fase van de zwangerschap bevinden, zodat zij daar kunnen bevallen.

Via een overeenkomst met de Universiteiten van León, Managua en Matagalpa, worden studenten geneeskunde, verpleegkunde en psychologie van het laatste jaar ingezet voor de begeleiding van patiënten in het centrum bij problemen op het gebied van geweld, zelfvertrouwen, seksualiteit en reproductieve gezondheidszorg. De vrouwen worden ook geïnformeerd en geadviseerd over baarmoederhalskanker, er worden uitstrijkjes genomen en endoscopieën uitgevoerd wat nu alleen nog in het ziekenhuis van Matagalpa gebeurt. In het geval dat er bij de patiënten degeneratieve ziektes worden ontdekt, zal er contact worden opgenomen met het Departementale Ziekenhuis of een van de grote ziekenhuizen. Vijf maal per jaar zullen er congressen worden georganiseerd die elk

een maand duren, waarbij iedereen kan deelnemen, zowel de burgers als de overheidsinstellingen.

In de gemeente Matagalpa bestaan er verschillende organisaties die zich inzetten voor de gezondheid van vrouwen en kinderen:

PROFAMILIA: Informatie over geboortepanning, seksueel overdraagbare aandoeningen en het nemen van uitstrijkjes.

CASA MATERNA: Zorg voor zwangere vrouwen met een verhoogd risico, die jonger zijn dan negentien jaar en ouder dan 35 jaar, afkomstig van de plattelandsgebieden.

COLECTIVO DE MUJERES: Werk met verloskundigen en vrouwengroepen in de verschillende stadsgebieden. Geven advies en organiseren workshops. Informatiecampagnes over HIV en AIDS.

IXCHEN: Geboortepanning, zorg voor zwangere vrouwen, informatie over soa, het nemen van uitstrijkjes.

GRUPO SACUANJOCHE: Advies en zorg voor zwangere vrouwen, informatieverstrekking over soa en het nemen van uitstrijkjes.

MOVIMIENTO COMUNAL: Werk samen met gezondheidsbrigadisten op het gebied van seksualiteit, reproductieve gezondheidszorg in vijftien wijken en vijftien gebieden op het platteland, telt een netwerk van tweehonderd geschoolde brigadisten, geeft advies over een veilig moederschap en zorg voor het kind in zijn eerste levensjaar, geeft hulp bij de vaccinatiedagen.

NETWERK VAN GEZONDHEIDSRIGADISTEN: Er zijn ongeveer vijfhonderd vrijwillige gezondheidsbrigadisten in dertig wijken en 77 buitengebieden. Zij verzorgen scholing door middel van workshops, geven advies aan zwangere vrouwen, doen huisbezoeken, organiseren bijeenkomsten over borstvoeding voor zwangere vrouwen en moeders met kinderen tot twee jaar, ontwerpen informatieve muurschilderingen, doen verslag van gevallen van diarree en ondervoeding en helpen bij het behandelen van wonden.

moeder met kind
foto's: Marjon van Dorp

INFANCIA SIN FRONTERAS: Werkt met kinderen die zich in moeilijke en gevaarlijke situaties bevinden, deelt voeding uit en biedt medisch advies en zorg.

CARE: Houdt zich bezig met de versterking van de organisatie binnen het ministerie voor Gezondheidszorg waarbij de meeste aandacht wordt gegeven aan moeders en kinderen en aan de versterking van de burgerorganisaties.

CENTRO RECUPERACIÓN NUTRICIONAL para NIÑOS: Geeft hulp en onderdak aan kinderen die lijden aan hevige en chronische ondervoeding. Ze worden zes maanden begeleid, gevoed en behandeld door algemene artsen en kinderartsen.

Zorg bij de bevalling

Het centrum wordt opgericht speciaal voor vrouwen in de vruchtbare leeftijd en voor de kinderen in de gemeente Matagalpa. Dit gebeurt door middel van de uitbreiding van het aantal gezondheidszorgvoorzieningen en -diensten.

In het centrum worden bevallingen met een lage risicofactor begeleid, omdat de bevallingen met een hoge risicofactor in het ziekenhuis worden gedaan zoals de regels van het ministerie voor Gezondheidszorg voorschrijven. Het is belangrijk te wijzen op het feit dat momenteel in geen enkele van de zeventien gezondheidscentra in Matagalpa bevallingen worden begeleid. Dit vanwege het gebrek aan goede voorwaarden voor een goede zorg (gebrek aan voorzieningen, infrastructuur, meubilair, etcetera).

Het centrum zal beschikken over een Eerste Hulpafdeling, waardoor er voldoende zorg geboden kan worden aan de patiënten die in de kliniek worden behandeld en diegene die opgenomen zijn ter observatie (bijvoorbeeld voor hoge bloeddruk, astma, etcetera). Als deze laatste gestabiliseerd zijn worden ze overgebracht naar het regionale ziekenhuis César Amador Molina, in overeenstemming met de regels. Daarnaast worden vrouwen die moeten bevallen opgenomen op de afdeling 'Prelabor' (plek waar de bevalling wordt voorbereid). De patiënten die zich willen laten steriliseren worden naar een zaal gebracht waar ze geopereerd worden.

Er wordt gezorgd voor een veilige bevalling, net als voor begeleiding door verloskundigen. Het aantal plaatsen voor een ziekenhuisbevalling zal stijgen wat noodzakelijk is in verband met het risico van een thuisbevalling. Ook wordt de geboortepanning na de bevalling begeleid.

Zorg na de bevalling

Na de bevalling worden de vrouwen overgebracht naar het Casa Materna en/of gaan ze naar huis, zoals de regels van het ministerie voor Gezondheidszorg voorschrijven en in overeenstemming met de staat waarin de patiënten zich bevinden.

De vrouwen die zijn geholpen, krijgen advies over verschillende zaken en er worden hen verschillende soorten voorbehoedsmiddelen aangeboden (tijdelijk of definitief); de campagnes zullen doorgaan met hulp van de brigadisten en huisbezoeken door medewerkers van het ministerie voor Gezondheidszorg.

Er wordt gespecialiseerde zorg geboden aan vrouwen met een moeilijke kraamtijd, net als aan diegenen die in de kliniek zijn behandeld of overgebracht naar het regionale ziekenhuis César Amador Molina. Tegelijkertijd begeleidt en behandelt een kinderarts van de kliniek de kinderen die lijden aan ondervoeding of kinderziektes, die door andere zorginstellingen zijn weggestuurd, doorverwezen zijn door het ziekenhuis of die de zorg van een specialist nodig hebben.

Het brigadistennetwerk stimuleert het PROCOSAN (burgerprogramma voor gezondheid en voeding) in hun gemeentes. In groepen van drie geven zij advies over borstvoeding, de juiste voeding, gewicht van kinderen en onderzoeken zij de voedingsstaat van kinderen onder de twee jaar. Daarnaast verwijzen zij soms door naar de gezondheidscentra in de buurt waar ze geholpen kunnen worden.

Via het ministerie voor Gezondheidszorg wordt er tien dagen na de geboorte een afspraak gemaakt met moeder en kind, waarbij de eerste controle wordt uitgevoerd, en de groei en ontwikkeling (VPCD) worden nagekeken. Na twee maanden wordt er een volgende afspraak gepland waarbij een tweede VPCD wordt uitgevoerd en het kind de passende inenting krijgt. De gevallen van ondervoede kinderen worden doorgegeven aan het centrum voor (onder)voeding zodat ze daar behandeld kunnen worden.

Hopelijk wordt dit centrum een waardevolle aanvulling op de gezondheidszorg in Matagalpa.

Harri Aarts

Fietsen in Nicaragua

De Vuelta a Matagalpa is een fietstocht georganiseerd door de werkgroep Milieu van de Stedenband die jaarlijks terugkeert. Meer dan vijftig Tilburgers fietsen deze tocht iedere keer met veel plezier. Nederland is dan ook een land van fietsen. Nooit eerder hebben wij u over het fietsgebruik in Nicaragua geïnformeerd. De vraag is natuurlijk allereerst: wordt er wel gefietst?

Kriebel

Het antwoord is ja. Zelfs in Matagalpa-stad zijn er fietsen in het straatbeeld. Echter, het zijn vooral de jonge kinderen op hun kleine bmx-achtige fietsen die te zien zijn. Volwassenen fietsen nauwelijks, al zie je wel transportfietsen. In een stad als Estelí daarentegen wordt wel veel meer gefietst. De stad is dan ook wat vlakker dan onze zusterstad. En toch kriebelt er iets bij mij om mijn hobby en mijn vrijwilligerswerk te kunnen combineren. Want naast het werk binnen de stedenband, ben ik actief lid van de Fietsersbond en bemoei ik me samen met anderen, via het Fietsforum, met het fietsbeleid in Tilburg.

Afgelopen juni was ik met leden van dat Fietsforum in München voor een evenement: Velocity. Een internationale conferentie over mondiaal fietsbeleid. Sinds die tijd knaagt de drang om Nicaragua aan het fietsen te krijgen heel sterk. Er zijn elders in de wereld goede voorbeelden van de positieve invloed van het gebruik van de fiets. Positief, want het leverde een bijdrage aan de economische ontwikkeling van sommige mensen: bedrijfjes (verkoopactiviteiten) konden ineens een grotere doelgroep bereiken en mensen hoefden geen grote afstanden meer te lopen.

Goed hulpmiddel

Naar mijn bescheiden mening moet dat ook in Nicaragua kunnen. Er zijn afgelegen gebieden waar mensen uren moeten lopen eer ze bij een bus zijn (of op hun werk of op school). Een fiets zou daarbij een goed hulpmiddel zijn. Maar ... als mensen niet kunnen fietsen, dan moet hun dat geleerd worden. En daar zijn wij in Nederland (en zelfs in Tilburg) heel goed in. Er zijn speciale cursussen gericht op buitenlanders, om hen aan het fietsen te krijgen. Er zijn ook organisaties in Nederland die projecten als het stimuleren van fietsgebruik ondersteunen. En

in Latijns Amerika is een actieve club bezig met het promoten van het pro-fiets denken van overheden. Die organisatie heeft een leuke website: <http://www.sustranlac.org/> als je wilt kun je je Spaans ermee oefenen, maar met Engels kun je er ook terecht.

Mountainbiken

Toerisme en Nicaragua was tijdens de reis van februari al een onderwerp van gesprek. Voor Matagalpa komt het langzaam op gang. Het reisbureau Matagalpa Tours heeft leuke tochtjes, variërend van een paar uurtjes, tot een hele dag, van goedkoop tot heel duur. Een van de tochten die ik heb gemaakt ging per auto, dwars door het natuurpark heen waar ook het Selva Negra in ligt. Tijdens de tocht had ik al het idee dat die rit best per mountainbike gedaan kan worden. Een redelijk ruige weg, ideaal om met de bike doorheen te crossen en zo te genieten van de vergezichten. Dat is dan nog maar één tochtje. Er zijn meer gebieden om de stad waar het heerlijk fietsen zou zijn. Maar ... Matagalpa Tours verhuurd (nog) geen fietsen. Die moeten er dus gewoon komen - al zijn er ook gewoon fietsen te koop in Matagalpa. Onder leiding van een gids door zo'n gebied heentrekken, mij lijkt het fantastisch.

Sahara

Het gaat er nu om de Matagalpino's enthousiast te maken. Voor dat doel zou ik willen brainstormen met gelijkgezinden, sportievelingen, ervaringsdeskundigen. Er komen genoeg (jonge) toeristen in Matagalpa om dit idee levensvatbaar te maken. Over twee jaar gaat de onderwijsbrigade er weer naar toe ... een middagje fietsen in de heuvels? Wellicht dat we dan over een paar jaar een Vuelta a Tilburg zien ontstaan in Matagalpa. Ver gezocht? Nee, elders in Midden-Amerika wordt al volop (door toeristen) gefietst. Maar misschien dat we de firma Cycletours eens warm moeten maken voor een tourvakantie in Nicaragua. Immers in de Sahara organiseren ze ook mountainbike-vakanties (een aanrader!).

Ik ben benieuwd naar jullie reacties.

Theo Smeele

fietsen in Nicaragua
foto: internet

fietsen tijdens de Vuelta
foto: Carla Aarts

Verliefd op de sandinistische revolutie

Theo Klomberg, vijftig jaar priester

'Priester, zendeling, schrijver, man van God met een groot vermogen om lief te hebben. Hij was 46 jaar lang werkzaam tussen de armen in Chili en Nicaragua, waar hij de aanzet gaf voor ontelbare sociale projecten en goede werken.'

Vanaf de dag dat hij aankwam in Nicaragua, 28 september 1981, was Theo verliefd op de sandinistische revolutie. Er was slecht een klein gebaar voor nodig: die dag, net aangekomen op het vliegveld van Managua zonder er ook maar iemand te kennen, kwam een jonge militair op hem toe en bood hem vriendelijk hulp aan. Theo is aangenaam verrast, enige maanden daarvoor in Chili had hij alleen maar de repressie ervaren van militairen.

Chili

Op 20 januari 1960 werd de Nederlander Theo Klomberg als priester uitgezonden naar Valparaíso. Drie jaar daarvoor was hij tot priester gewijd en sinds dat moment keek hij ernaar uit de armen in Latijns Amerika te dienen, want hij had de zendingen van zijn congregatie -als zij voor vakantie in Nederland waren- horen vertellen over

hun werk in Chili. Zijn superieuren van de Congregatie van de Heilige Familie waren op de hoogte van zijn grote wens en stuurden hem naar Chili. Daar werd hij dertien jaar later verrast door militaire staatsgreep van Augusto Pinochet op de regering van Salvador Allende. Theo werd, zoals duizenden Chilenen en andere buitenlanders, gevangen genomen. Op het platteland maakte Theo -zonder het te weten- deel uit van een clandestiene cel gevormd door een groep christenen genaamd Camilo Tórrez, naar de beroemde Colombiaanse priester. Deze cel werkte gedurende vijf jaar zowel ondergronds als openbaar. 'Op het platteland loop je meer risico dan in de stad, de militairen koesterden argwaan tegen ons, ze volgden ons en kregen ons te pakken', herinnert de Nederlandse priester zich.

Tijdens de dictatuur van Pinochet heeft hij in mei 1980 even gevangen gezeten. Ze lieten hem vrij. 'Het was een truc om er achter te komen wie ik zou gaan waarschuwen.' Dankzij de hulp van een Chileense bisschop slaagde hij erin asiel te krijgen in de Nederlandse ambassade. Van hier uit kon hij later per vliegtuig via Venezuela naar Ecuador vluchten. In Ecuador verbleef Theo vier maanden in het huis van bisschop Proaño, 'bisschop van de indianen' en nam daar deel aan zowel religieuze en sociale activiteiten. Deze tijd gebruikte hij ook om zijn 21 jaar als priester te overdenken en hieruit kwam zijn beslissing voort om naar Nicaragua te reizen, een land dat midden in de revolutie zat.

14 de Septiembre

Theo had al horen praten over Nicaragua. De cel Camilo Torrrez had op 19 juli 1979 al heimelijk de triomf van de Revolución Popular Sandinista (sandinistische Volksrevolutie) gevierd. Voor zijn aankomst in het huis van bisschop Proaño had een Zwitserse priester -die onlangs in Managua was geweest- hem verteld over een sandinistische familie die in Altamira woonde en waar men kon logeren. Toen hij in Nicaragua aankwam kende hij niemand. De jonge militair die hem te hulp kwam op het vliegveld vertelde hem hoe hij in Altamira moest komen. Men verwachtte hem daar niet, maar de familie ontving hem graag. Buiten dit adres had hij nog een referentie: de Spaanse pater Félix Jiménez, pastoor van de wijk 14 de Septiembre. Deze naam had hij doorgekregen van een Ecuatoriaanse jongen die bij bisschop Proaño werkte en die naar Nicaragua was gegaan om koffie te plukken. 'De morgen na mijn aankomst vroeg ik de eigenaar van het gasthuis toen hij naar zijn werk ging om me naar 14 de Septiembre te brengen', vertelt Theo. Hij stelde zich voor aan de Spaanse priester en zei hem dat hij voor enkele maanden naar Nicaragua was gekomen en nog niet wist waar hij zich op den duur zou vestigen. 'Chili was uitgesloten, er bleef mij niets anders over dan te kiezen tussen Ecuador en Nicaragua. Hij zei me mijn spullen op te halen en te komen lunchen.' Vanaf die dag is zijn verblijfplaats de 14 de Septiembre gebleven.

Hij voelde zich hier al snel thuis. Voorheen had hij al de weg gekozen om één met het volk te zijn en die weg wilde hij blijven volgen. 'Met de Nicaraguanen ontdekte ik dat er maar één baas is in deze wereld: Jezus Christus, zoon van God de Vader die hem naar ons zond als een broer van ons, en dat het mijn taak was te werken voor de armen en voor de helden en martelaren. Zij hebben mij tot de priester gemaakt die ik ben.' Voor Theo Klomberg zijn de helden en martelaren een blijvend voorbeeld geweest om zijn sociale werk voort te zetten. 'Hen heb ik altijd in gedachten', zegt hij. >>

Theo Klomberg
Meer dan een kus
Op weg met
het volk van
Sandino

Theo signeert zijn boek tijdens het Matagalpa-college in Tilburg
foto's: Miranda van der Klaauw

Theo op een tentoonstelling over de sandinistische revolutie in Nicaragua

Bevrijdingstheologie

Tijdens zijn drukke nieuwe leven ondersteunde Theo het werk voor de alfabetisering van Orlando Pineda binnen de Asociación de Educación Popular 'Carlos Fonseca Amador' (Vereniging voor volkseducatie), deed pastoraal werk in de wijken Nicarao en 14 de Septiembre, en werkte met boerenvrouwen die zich in coöperatieven organiseerden. 'Na al die 26 jaar in Nicaragua heb ik geen eigen parochie; ik ben zendeling en ga naar waar men mij nodig heeft en daarom ken ik Cua-Bocay, Wiwili, Rancho Grande, Somoto en hun gemeenschappen, bijna heel Nicaragua met uitzondering van de Atlantische kust', merkt hij op. Zijn rondtrekken tijdens zijn missie heeft hem het werk van God leren kennen -God die een bevrijder is- en de Teología de la Liberación, de bevrijdingstheologie. Het Vaticaan moge het dan niet goedkeuren, maar de realiteit van het leven is dat God de verpauperde mensen, de kansarmen en de buitengeslotenen bevrijdt. Theo erkent dat hij op een gegeven moment zijn werk begon met iets van medelijden -medelijden in de foute zin van het woord- met de arme mensen, met wat hen overkwam. Later veranderde zijn medelijden in meedelen in, hetzelfde voelen, de vernedering voelen, de uitsluiting, het onrecht. 'Ik heb het aan den lijve ondervonden, dat is voor mij de ware compassie.' Hij is er van overtuigd dat het Nicaraguaanse volk hem heeft geholpen de priester te worden die God wilde dat hij werd. 'Ik ben het Nicaraguaanse volk veel verschuldigd', bekent hij.

Kus

Enkele maanden geleden keerde Theo Klomberg terug naar Chili om zijn boek *Algo más que un beso (Meer dan een kus)** te presenteren, waarin hij de verworvenheden die het volk met de sandinistische revolutie behaalde in herinnering roept. 'De boeren, de armen voelden de last op hun schouders niet omdat ze zich vrij voelden, ze hadden gevoel voor eigenwaarde gekregen.' De revolutie leverde hen gratis gezondheidszorg en onderwijs, de eerste rechten van het volk, hoewel we ook aan de vuile oorlog van Ronald Reagan weerstand moesten bieden. Uit protest daartegen liepen we in '86 met pater Miguel D'Escoto de 'kruisweg', een voettocht van ruim 300 kilometer voor de vrede en het leven, van Jalapa naar Managua en in '85 deden we mee aan de hongerstaking.'

In zijn boek beschrijft hij dat het FSLN in 1990 de verkiezingen verloor omdat de mensen -bang en zonder enige hoop- voor de UNO kozen. Toen Theo die dag de *Barricada* (de krant van de Sandinisten) ging verkopen -iets wat hij al 17 jaar lang deed- zag hij mensen huilend in hun huis zitten. 'Ik zal het nooit vergeten; dat ik die mensen zag huilen, was voor mij even erg als de staatsgreep destijds in Chili.' Dit deed hem een verregaande beslissing nemen: 'Ik ga trouwen met *la Chavala* (het meisje - de koosnaam die de revolutie in 1979 krijgt). Helemaal alleen trouwde ik met het volk van Nicaragua, daarmee zeggend: hier ga ik nooit meer weg! Hoe zou ik mijn geliefde zo achter kunnen laten in deze verschrikking? Voor mij geldt: -als ze me er niet uitgooien- blijf ik tot de dood ons scheidt.'

'Destijds zeiden ze me: "luister Theo, de revolutie is mislukt, zij is dood, van la Chavala is niets meer over, het was een vergissing". Wij, het zelfbewuste volk, strijdbaar, zeiden: "Nee, ze slaapt, la Chavala slaapt, ze is niet gestorven". Maar later beseften we dat ze veeleer in coma lag dan sliep, want ze werd

niet wakker, ze bleef in coma door dit verlies (van de verkiezingen). Iedere familie in Nicaragua heeft wel een familielid verloren tijdens een van de twee oorlogen, vanaf dat moment kon het alleen maar verbeteren.' Al is er iets meer nodig dan een kus ...

Oscar Robelo, in *Visión Sandinista*, juni 2007
vertaling: **Marian van Stiphout**

* Theo Klomberg, *Meer dan kus; op weg met het volk van Sandino*, 2004, 456 blz. (het boek is te koop bij de Stedenband Tilburg-Matagalpa voor 10 euro; 15 euro inclusief verzendkosten)

Beste mensen,

Verschillende gemeenten en stedenbandorganisaties hebben onze afgelopen week gevraagd naar de situatie in Nicaragua naar aanleiding van de orkaan Felix. Om deze reden doen wij u toekomen onderstaande informatie. Vorige week zijn Nicaragua en Honduras getroffen door orkaan Felix.

In Nicaragua was zaterdag jongstleden sprake van officieel 65 doden, maar in de media verschijnen nog steeds berichten die wijzen op de mogelijkheid van enkele honderden doden. In het dunbevolkte noordoosten van Nicaragua, de RAAN (Autonome Noord Atlantische Regio) zijn tienduizenden huizen verwoest, is infrastructuur ernstig beschadigd, etcetera. De Nicaraguaanse regering heeft de RAAN tot rampgebied uitgeroepen. In totaal zijn volgens officiële berichten circa 100.000 personen in Nicaragua getroffen door orkaan Felix. Voor zover bekend zijn onze partnergemeenten niet getroffen.*

De Nicaraguaanse regering heeft direct het leger ingezet -in het moeilijk toegankelijke gebied- om eerste hulp te verlenen. De Verenigde Naties bood direct financiële noodhulp en in de afgelopen dagen volgden meerdere landen uit de regio alsook van daarbuiten met concrete steunverlening. Zo ook Nederland.

Minister Koenders van Ontwikkelingssamen-

Orkaan Felix slaat toe

In de vroege morgen van 4 september kwam Felix, een orkaan van de grootste categorie vijf, aan land bij Puerto Cabezas, gelegen in het noorden van de Caribische kust. Verwoeste huizen, weggerukte daken, overstromde buurten dichtbij de kust, uitval van elektriciteit en telefoon en gebrek aan water waren de gevolgen. In het hele gebied werd de hoogste alarmfase rood afgekondigd. Leger en politie stonden paraat met extra manschappen. De functionarissen van Sinapred, het Systeem voor het voorkomen van rampen, werden naar Puerto Cabezas gestuurd en hetzelfde gold voor de minister van Gezondheidszorg. Van daaruit werden de preventie- en reddingsacties gecoördineerd. Patiënten van het ziekenhuis Nuevo Amanecer werden de dag ervóór naar een veiliger plek gebracht. Ruim dertienduizend mensen werden geëvacueerd.

werking heeft vrijdag jongstleden een bedrag van 200.000 euro aan noodhulp toegezegd voor de slachtoffers die in Midden-Amerika zijn gevallen als gevolg van de orkaan Felix. 'Het is van groot belang dat de slachtoffers van deze orkaan, die vooral in één van de armste delen van Nicaragua zijn gevallen, zo snel mogelijk worden geholpen. Het Internationale Rode Kruis is zeer goed in staat om snel en effectief hulp te bieden', aldus Koenders.

De Nederlandse bijdrage wordt overgemaakt aan het Nederlandse Rode Kruis. De hulpinspanning wordt geleverd door de Internationale Federatie van het Rode Kruis (IFRC). Het geld zal gebruikt worden om hulp te bieden aan de slachtoffers onder andere door het leveren van tenten en noodhulpgoederen zoals voedsel, medicijnen en water.

Daarenboven heeft Nederland dit weekend twee marineschepen gestuurd (vanaf de Nederlandse Antillen) om mee te helpen eerste hulp te verlenen aan de bewoners van de RAAN. Het fregat Van Nes is actief en het transportschip Pelikaan. De schepen verlenen hulp bij het stadje Sandy River in het noordoosten van het land. De Van Nes brengt onder meer de schade in kaart in het gebied dat niet meer over land kan worden bereikt. De Pelikaan heeft een medisch team aan boord en noodrantsen.

Hoewel de schade aanzienlijk en omvangrijk is voor een land als Nicaragua, laat het zich aanzien dat de materiële schade kan worden opgevangen met extra bijdragen van de nationale en internationale donoren van Nicaragua. Er zal dan ook geen sprake zijn van specifieke acties in Nederland voor de slachtoffers van Felix.

Ronald van der Hijden, Directeur LBSNN

* In het LBSNN zijn gemeenten en/of stedenbandorganisaties vertegenwoordigd uit: Amsterdam-Managua, Rotterdam-Corinto, Den Haag-Juigalpa, Utrecht-León, Eindhoven-Chinandega, Tilburg-Matagalpa, Nijmegen-Masaya, Maastricht-Rama, Delft-Estelí, Zoetermeer-Jinotega, Leiden-Juigalpa, Helmond-San Marcos, Doetinchem-La Libertad, Rijswijk-Condega, Diemen-Nandaime en Genep-San Pedro de Lovago

Enorme windvlagen

Uit Waspam, een van de meest afgelegen plekken in het land, kwam 's morgens een noodkreet om hulp van de burgemeester. Hij vroeg extra brandstof om mensen per boot te kunnen evacueren. Het stadje, bewoond door Miskito-indianen, ligt op zo'n honderd kilometer van Puerto Cabezas aan de grensrivier Río Coco en werd getroffen door enorme windvlagen en hevige regens. In andere streken, zoals de Mijndriehoek, was men voorbereid op het ergste en werd alarmfase rood afgekondigd.

Mitch

Om half tien werd meegedeeld dat de orkaan van de hoogste categorie vijf omlaag ging naar drie. Rond tien uur 's morgens gingen de eerste groepen mensen uit angst voor diefstal al terug naar hun huizen, hoewel de autoriteiten daar nog geen toestemming voor hadden verleend. Later werden vijftien mensen gered die rondredden in het water rond de Cayos Miskitos en op dezelfde plek werd de eerste dode geborgen. In Wiwili en de uiterste noordoostkaap werden maximale waterhoogten gemeten zoals ten tijde van de verwoestende orkaan Mitch in 1998. Felix werd laat in de middag verklaard tot categorie één en werd daarmee een tropische storm. Bewoners van Puerto Cabezas begonnen later op de dag al met het ruimen van puin en voorzover mogelijk met de wederopbouw.

Zware schade

Felix heeft grote schade aangericht aan huizen, scholen, water- en elektriciteitsvoorziening. Het leger spreekt van 5500 vernielde huizen en 35.000 mensen die schade geleden hebben. De zwaarst beschadigde zone is Barra de Sanda Bay waar praktisch geen enkel van de 3500 huizen overleefd is gebleven. In Puerto Cabezas werden 1200 huizen vernield. Er zijn vier doden gevallen. De wind bereikte snelheden van 250 kilometer per uur.

De Wereldvoedselorganisatie (PMA) verstrekke acht ton voedsel aan Waspam en omgeving voor de mensen die in de opvangplaatsen zitten. Dat betekende voedsel voor tweeduizend mensen gedurende zeven dagen. In Puerto Cabezas en omgeving had PMA 62 duizend ton voedsel ter beschikking voor 11.600 mensen. Het transport werd bemoeilijkt door de lange afstanden, het geringe aantal wegen en de buiten hun oevers getreden rivieren.

Inmiddels

De situatie in Nicaragua geeft nu een pessimistisch beeld. Met name het noorden en noord-oosten zijn zwaartroffen. De Nicaraguaanse autoriteiten spreken over een desastreuze situatie. In de regio rond de plaatsen Siuna en Mulukukú (waar Hermana Sandra woont en werkt) is de situatie zeer ernstig. Er zijn overstromingen en modderstromen, er zijn problemen met de elektriciteit en er is gebrek aan drinkwater. Voedseltransporten zijn wel op gang gekomen. Er zijn zeker 50.000 mensen slachtoffer van de gevolgen van de orkaan. Het aantal vermisten ligt tussen de honderd en tweehonderd en er wordt gemeld dat er veertig doden zijn.

Volgens Hermana Rebecca zijn er geen ernstige problemen in Matagalpa. Het blijft vooralsnog bij hevige regen. De schade in Matagalpa is beperkt.

Arie Erkelens

bron: Johan Biemans, Masaya in site

Nicaragua Nu

Orkanen razen over Nicaragua

Het blijft niet windstil in het land van meren en vulkanen, 4 september haalde de orkaan 'Felix' vernietigend uit in Puerto Cabezas en omgeving. De binnenlandse politiek blijkt evenmin in rustig vaarwater te zitten. De regering van het FSLN onder leiding van het presidentenpaar Ortega-Murillo vaart een gewaagde koers die velen niet als de hunne beschouwen. Kritiek op de regering is van alle tijden, toch is het interessant een eigen oordeel te vellen op basis van wat we te weten (kunnen) komen.

Raad van Burgermacht

Rosario Murillo, de echtgenote van president Daniel Ortega, leidt een coördinatieteam dat Raden van Burgermacht (Consejos del Poder Ciudadano) organiseert. Over deze 'raden' is veel te doen: zijn het partij-organen? Zijn het de opvolgers van de in de jaren tachtig opgeheven Sandinistische Verdedigingscomités (CDS'sen)? Voldoen ze wel aan de wensen van de bevolking? De regering zegt dat het comités zijn die de democratie versterken. Anderen zeggen dat niet gekeken is naar de vroeger opgedane ervaringen. Daaruit bleek onder meer dat de organisatie van mensen alléén functioneert als die mensen zélf zich 'hoe dan ook' en 'waarvoor dan ook' organiseren. Overigens dwingt Murillo wel bewondering af door haar voortvarendheid en de toch succesvolle aantallen: het coördinatieteam spreekt namelijk van méér dan zesduizend van zulke 'raden' met meer dan 500 duizend (min of meer) actieve mensen. Op sommige plekken zijn deze raden al actief, op andere staan ze nog in de kinderschoenen.

Welk 'buitenland'?

De FSLN-regering timmert aan de weg wat betreft contacten met het buitenland. Landen als Venezuela, Iran, Taiwan en tegelijkertijd

China zijn interessante partners voor Nicaragua. In augustus bezocht een delegatie uit Iran het land. Het verlanglijstje lag klaar: het aanleggen van een diepwaterhaven in de Cariben, verbeteren van de drinkwatervoorziening in de hoofdstad Managua, zes waterkrachtcentrales, bijdragen aan de mechanisatie van de landbouw, assemblagefabrieken voor landbouwwerktuigen, vijf melkfabrieken en een polikliniek in Managua. In ruil voor deze investeringen levert Nicaragua dan vlees, bakbananen en koffie. Hugo Chávez kwam ook op bezoek bij vriend Daniel en kwam met een hulpaanbod van meer dan 4,5 miljard

dollar, deels als medefinanciering van bovengenoemde projecten. Belangrijk is de 3,55 miljard voor de bouw van een raffinaderij met een capaciteit van meer dan 150.000 vaten per dag. Bij eenmaal aangevangen productie zal Nicaragua jaarlijks een geschat inkomen van 600 miljoen dollar erbij hebben. De naam van deze raffinaderij is veelzeggend: 'de hoogste droom van Bolívar', hij is dan in handen van zowel Nicaragua als Venezuela. Overigens strekt de samenwerking met Venezuela zich veel verder uit, ook tot onderwijs, gezondheidszorg, landbouw, financieringen, sport (atleten). De beloftes zijn gedaan, nu de realisering nog.

De nieuwe abortuswet: oorzaak van veel tragiek

Volgens de Movimiento Comunal zijn er in de afgelopen maanden al zestig vrouwen en meisjes gestorven als gevolg van de afschaffing van de *aborto terapéutico* (abortus op medische indicatie). Tot 26 oktober van het vorig jaar was het mogelijk levens te redden van zwangere vrouwen als er problemen waren. Daarna werd iedere abortusingreep strafbaar. De mensenrechtenorganisatie Human Right Watch constateert dat zwangere vrouwen bang zijn om zich te laten behandelen bij de openbare gezondheidszorg. Ook dokters spreken van een klimaat van angst in de publieke sector. Dit heeft geleid tot fatale vertragingen in de gynaecologische zorg. Het strafbaar stellen van iedere abortusingreep bedreigt de rechten van vrouwen en meisjes op het leven, op gezondheid.

Toon Oomen

Bronnen: *Envío*; Johan Biemans

Iedere abortusingreep strafbaar volgens nieuwe Strafwet

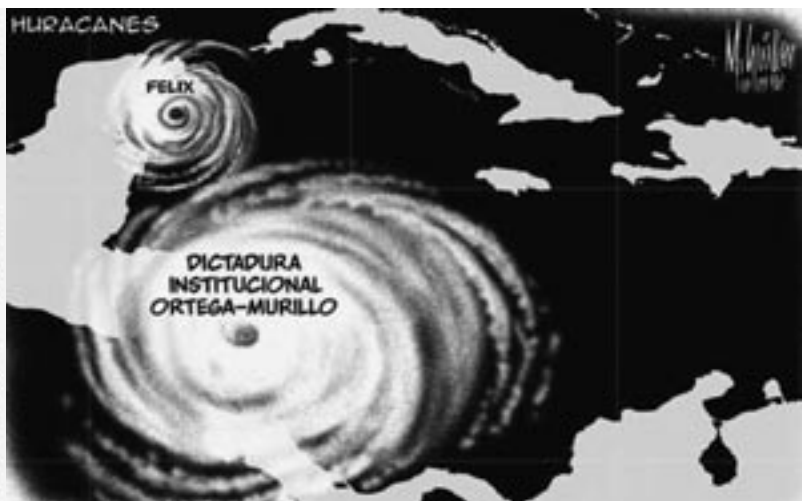
Op 13 september heeft het parlement plotseling de Strafwet aangepast en iedere abortusingreep officieel strafbaar gesteld. De vernieuwing van de strafwet is al jaren in bespreking en verwacht werd dat ook de abortusparagraaf dit jaar behandeld zou worden. In een schandalige vertoning stemden 66 parlementsleden vóór de strafbaarstelling wat inhoudt dat zowel de zwangere vrouw als de medicus één tot drie jaar gevangenisstraf riskeren. Ook 27 leden van de FSLN, de partij die zich nog steeds revolutionair noemt en nu de regering vormt, stemden vóór de strafbaarstelling. Liberaal parlements lid Wilfredo Navarro schreeuwde in de microfoon 'Lesbo's, Lesbo's' naar de vrouwen op de publieke tribune en andere liberalen zaten te bidden in de microfoon. Het parlement leek op een kerk in plaats van op een instituut dat het lekenkarakter van de staat eerbiedigt. Volgens de grondwet bestaat er een scheiding van kerk en staat.

Alleen de sandinistische dissident MRS met drie parlementsleden stemde tégen en herinnerde de FSLN aan de idealen van onder andere Carlos Fonseca, een van de oprichters. Het liberale lid Pallais, voorzitter van de

commissie voor justitie, deed nog een poging enkele uitzonderingen op de wet voor te stellen om het leven van de zwangere vrouwen te redden als ze in levensgevaar zouden verkeren. Zonder resultaat.

Met het nieuwe artikel in de Strafwet werd de afschaffing van de abortus op medische indicatie (*aborto terapéutico* genoemd) bevestigd waartoe het parlement op 26 oktober vorig jaar had besloten. Ook toen, midden in verkiezingstijd, werden medici en vrouwenorganisaties niet uitgenodigd om hun standpunten naar voren te brengen. Alleen de katholieke kerk en enkele kleine protestantse genootschappen werden gehoord. De mogelijkheid tot *aborto terapéutico* bestond tot 26 oktober vorig jaar ruim honderd jaar.

Bij het Hooggerechtshof liggen nog steeds een groot aantal beroepszaken, ingediend

cartoons uit
Nicaraguaanse krant *La Prensa*

door organisaties van medici en vrouwen als reactie op het besluit van het parlement vorig jaar oktober. De termijn voor antwoord op de beroepszaken is al enkele maanden verstreken. Het hof zou de grondwet kunnen toepassen als het gaat om de schending van de rechten van vrouwen. Dat valt echter te betwijfelen, want dat hof bestaat voor de helft uit liberalen van de partij van de gevangene ex-president Alemán terwijl de andere helft sandinisten zijn die de opdrachten van Ortega uitvoeren. Alemán en Ortega hebben al sinds het jaar 2000 een overeenkomst over de samenstelling van Hooggerechtshof, Rekenkamer en Hoge Kiesraad.

Er is regelmatig door westerse landen, de VN en niet-gouvernementele organisaties protest aangetekend tegen de afschaffing van de abortus therapéutico. Ook minister Koenders heeft verklaard dat hij de kwestie op 'forse wijze' onder de aandacht heeft gebracht van de minister van Buitenlandse Zaken. Hij deed dat ook volgens eigen zeggen tijdens zijn bezoek aan Ortega in juni dit jaar. Over de reactie van Ortega is niets bekend gemaakt. De Nederlandse ambassade heeft de kwestie volgens verklaringen van de inmiddels vertrokken ambassadeur aan de orde gesteld in de Budget Support Group. Daarin hebben zitting Nederland, de Europese Unie, Finland, Duitsland, Noorwegen, Zweden, Zwitserland en de Wereldbank. Al die verklaringen en gesprekken bleven zonder enig zichtbaar resultaat. De Budget Support Group stelt geld ter beschikking van de begroting van Nicaragua, te besteden naar eigen goeddunken. Nicaragua is partnerland in de bilaterale ontwikkelingssamenwerking van Nederland en ontvangt jaarlijks ongeveer 25 miljoen euro aan steun, waarvan ongeveer één vijfde deel wordt besteed aan de sector gezondheidszorg.

Een groep van Nederlanders die in Nicaragua wonen en werken, hebben sinds oktober vorig jaar aangedrongen op een meer krachtig optreden van Nederland, zo mogelijk samen met andere landen. De groep heeft in een gesprek met Koenders voorgesteld om de hulp aan de sector Gezondheidszorg daar weg te

halen en op een andere manier te besteden, bijvoorbeeld aan projecten die bijdragen aan de realisering van Millenniumdoel 5 dat gaat over de moedersterfte. Dat millenniumdoel raakt mede door de strafbaarstelling van abortus verder uit zicht. Koenders wil juist veel werk maken van de millenniumdoelen, getuige ook de grote actie rondom het Schoklandakkoord. De Nederlanders vinden dat er zwangere vrouwen en meisjes sterven met hulp van de gezondheidszorg omdat er niet ingegrepen mag worden. Datzelfde geldt bijvoorbeeld voor heel jonge meisjes die verkracht zijn en de vrucht daarvan moeten baren. Onofficieel is bekend geworden dat er tengevolge van de strafbaarheid zwangere vrouwen en meisjes zijn overleden en dat jonge zwangere meisjes zelfmoord hebben gepleegd. Nederland zou zijn eigen menswaardige opvatting over vrouwenrechten, abortus en reproductieve gezondheidszorg moeten respecteren, zo zegt de groep. In dit geval gaat het helemaal niet over het zelfbeschikkingsrecht van vrouwen, maar slechts om een minirecht op abortus, een recht overigens dat Nederland deelt met 187 andere landen van de VN. Nicaragua behoort tot de vier landen die er nog een middeleeuwse opvatting op na houden.

Minister Koenders toonde zich gevoelig voor het argument, maar betwijfelde de effectiviteit van een stap zoals voorgesteld door de groep. Hij ging niet in op de vraag of de diplomatieke briefschrijverij wél effectief is. Naar nu duidelijk blijkt, heeft de groep Nederlanders jammer genoeg gelijk gekregen. De diplomatieke weg heeft nergens toe geleid.

De groep is evenmin gevoelig voor het argument van de tegenstanders van krachtiger optreden dat Nederland beschuldigd zou worden van 'inmenging in binnenlandse aangelegenheden'. Nederland heeft namelijk het recht om de besteding van het ontwikkelingsgeld te evalueren en daaraan gekoppeld een besluit te nemen. Bovendien, nog nooit is hier geprotesteerd tegen de zakken met geld die het land binnenkomen, terwijl dat toch een duidelijke inmenging is.

In een recente brief aan kamerlid Gill'ard heeft de groep eenzelfde pleidooi gehouden, maar het kamerlid was doof voor de argumenten en hoopte dat haar antwoord ons 'enigszins gerust stelt dat wij in Den Haag deze situatie volgen'. Gill'ard antwoordde de groep: 'Echter geen land kan een ander land dwingen om abortus te legaliseren. De realiteit dwingt zulke grenzen nu eenmaal af'. De groep wilde echter niemand dwingen, alleen zorgen dat Nederland zichzelf serieus zou nemen. Het kamerlid van de PvdA stelde, toen ze in de oppositie zat, in februari vragen aan de vorige minister van Ontwikkelingssamenwerking, maar zag nu geen noodzaak om de zaak opnieuw onder de aandacht te brengen. Ze is woordvoerder voor Ethiek en Ontwikkelingssamenwerking.

Johan Biemans, website Masayainsite

Wat weten we nou eigenlijk van Nicaragua? [2]

vervolg op deel 1 uit ¡Cómo No! dubbelnummer 83/84

Eigenlijk nog steeds niet veel van voor 1492. Althans niet echt zeker. Dus, om er even in te komen (ha, lekker geschiedenis, bluhh!), beginnen we bij de Italiaanse waaghals van toen, geboren in Genua in 1451, een ontdekkingsreiziger in hart en nieren zoals dat heet, die voor de Spaanse koningen ging werken: Il Signore Cristophore, Cristobal, Colombo, Colom, Colomo, Colon, alias Columbus.

De man die op een torenhoge zuil in de haven van Barcelona steenkoud en keihard de verkeerde kant op staat te wijzen! Gezien? Dít Columbus! Een wonder dat ie ooit bij de Amerika's is aangekomen. Maar hij dacht India te hebben gevonden. De achterkant (oostkant) van India dan wel. Geleerden waren het er allang over eens dat de aarde wel rond móest zijn en hij wilde dat bewijzen, door nou eens een keer rechttoe-rechtaan naar het westen te varen. Dan kwam je dus ook bij India. De kortste weg van a naar b is een rechte lijn, nietwaar? Wist hij veel dat er nog een heel continent tussen lag! Nee, sorry, de man was een echte *diehard* en hij is toen al genoeg uitgelachen. Hij had namelijk ook oude verhalen gehoord over noormannen en monniken, die ooit land in het westen zouden hebben gevonden. De 'gewone mens' van Europa dacht nog steeds dat je aan het einde van de Atlantische oceaan van de aarde zou vallen: de kortste weg van a naar ...? is een ijselijke kreet. Columbus zelf was er van overtuigd dat de aarde rond was, had een kompas en kaarten en hij was bloedeigenwijs, en dat helpt altijd, ook in de verkeerde zin. Want zo komt het, onder andere, dat de indianen (nog steeds!) India-nen heten!

Door zijn onverwachte succes (en het feit dat er goud bij die indianen te vinden was!), mocht Columbus nog meer reizen maken en bij de vierde reis (1502-'03) deed hij ook op de oostkust (nu de Mosquito Coast) van Nicaragua aan.

Jaques Weijters

Wat weten we eigenlijk van Nicaragua? [3]

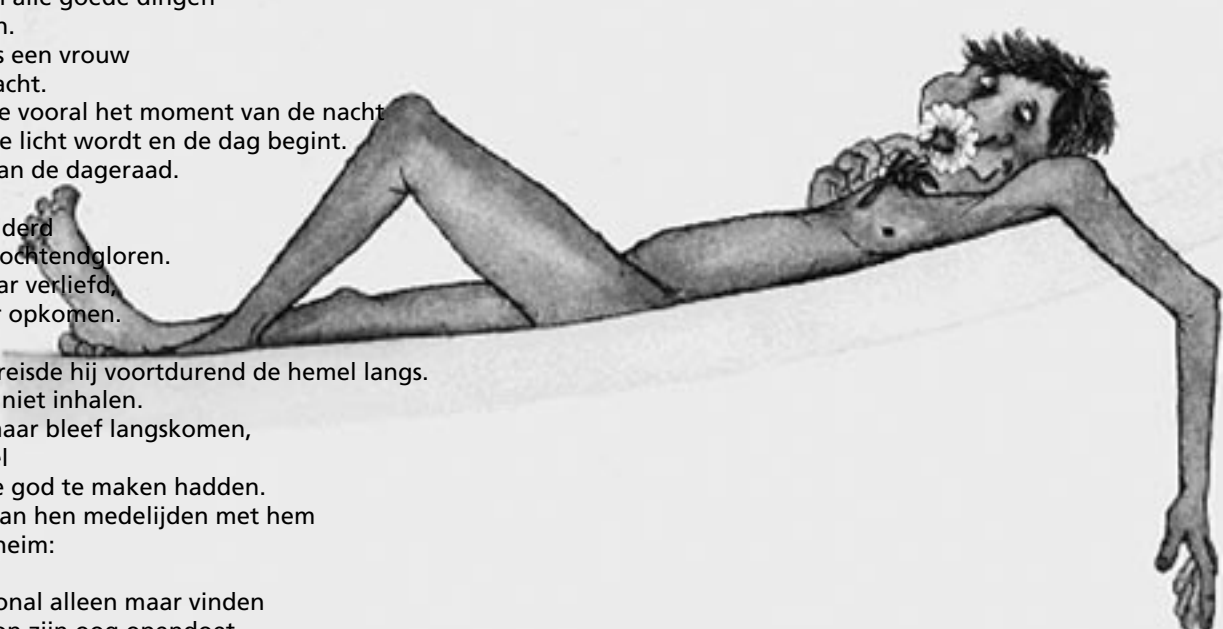
Oude verhalen zeggen,
dat eens, in de tijd toen alles begon,
er al wel goden waren.
De goden leefden daar,
waar de zon opkomt.
Niemand is ooit gaan kijken in de buurt van de goden.
De god Tamagostat was een man
en hij waakte over het licht van de dag.
Uit zijn handen kwamen alle goede dingen
en ook alle leuke dingen.
De godin Cipaltonal was een vrouw
en ze waakte over de nacht.
Of eigenlijk bewaakte ze vooral het moment van de nacht
waarop het al een beetje licht wordt en de dag begint.
Ze was de bewaakster van de dageraad.
Cipaltonal was mooi,
haar gezicht was beschilderd
met de kleuren van het ochtendgloren.
Tamagostat werd op haar verliefd,
hij bleef maar voor haar opkomen.

Om haar te ontmoeten reisde hij voortdurend de hemel langs.
Maar hij kon haar maar niet inhalen.
Omdat Tamagostat alsmat bleef langskomen,
merkten alle wolken wel
dat ze met een verliefde god te maken hadden.
Op een dag kreeg een van hen medelijden met hem
en vertelde hem het geheim:
'Kijk, man,
je kunt de mooie Cipaltonal alleen maar vinden
als je erbij bent als de zon zijn oog opendoet
en zijn eerste straaltje licht loslaat.
Alleen dán.'

Tamasostat ging bil aan bil zitten met de zon,
zorgde dat hij wakker bleef
en lette heel goed op.
Tot het hem op een ochtend, eindelijk,
toen de zon zijn linkeroog opendeed,
lukte om zijn geliefde te bewonderen.
En zijn geliefde keek naar hem.
'Moet je wat van me?'
'Cipaltonal, ik hou van jou, zo veel, zo veel, zo veel ...'
En toen werd het lieve ochtendgloren-gezicht van Cipaltonal
roder en roder en roder.
Het werd mooier dan ooit.
Zo mooi dat Tamagostat een luchtsprong maakte,
zodat hij bovenop de eerste lichtstraal terecht kwam,
en haar op de mond kuste.

'Jiepieie!' schreeuwde hij naar de zon.
Zo gebeurde het.
Die dag was het ochtendgloren niet hetzelfde als op andere ochtenden.
Het had drieduizend nieuwe kleuren.
Kleuren, zo mooi, als ze nog nooit te zien waren geweest
en ook nooit meer te zien zullen zijn.
Uit die kus van onze voorouders
werden wij allemaal geboren,
wij, de bewoners van Nicaragua.

Uit: *Een güegüe vertelde me ...*
Oorspronkelijke tekst: **María López Vigil**
Tekeningen: **Nivio López**
Vertaling: **Jaques Weijters**

Leerlingen Beatrix naar Matagalpa

In februari 2008 gaan twaalf leerlingen en twee docenten van het Beatrix College naar Matagalpa. Zij hebben van Xplore subsidie gekregen voor deze reis. De leerlingen van Beatrix gaan in Matagalpa contacten leggen met leerlingen van de grootste middelbare school aldaar, het Instituto Nacional Eliseo Picado (INEP). Met deze school wil het Beatrix College een scholenband aangaan. Samen gaan de leerlingen dingen ondernemen en uitwisselen op het gebied van sport, muziek en de wereldwijde milieuproblematiek. Daarnaast is kennismaken met het dagelijks leven een doel op zich. De leerlingen zullen daarom verblijven in gastgezinnen. Bij terugkomst zullen de leerlingen op hun school en elders verslag uitbrengen van de reis. Er zijn plannen voor een wederzijdse muurkrant, een foto-expositie en een theaterstuk.

Muurschilder in Tilburg

Eind oktober komt muurschilder Jafeth Escalante naar Tilburg. In onze stad zal hij het laatste project realiseren van zijn Nederlandse tournee langs steden die iets hebben met Nicaragua. De schilder gaat aan de slag op het Beatrix College, zodat de school en de leerlingen alvast in de stemming kunnen komen en een stukje Nicaragua in huis kunnen halen. Hoe de schildering of *mural* er uit komt te zien is nog niet bekend; dit gebeurt in samenspraak met de leerlingen. Wel is zeker dat een of meerdere millenniumdoelen terug zullen komen in de *mural*.

Brieven uit Nicaragua

De VPRO kondigde onlangs een massa nieuwe programma's aan waaronder *Brieven uit Nicaragua*. Stef Biemans werd verliefd op een meisje uit Nicaragua. Hij pakte zijn koffers, vroeg haar vader om zijn dochters hand en ging bij zijn kersverse vrouw wonen. In videobrieven vertelt Stef over zijn nieuwe land waar alles anders is. Te zien vanaf zondag 23 september op Nederland 3, om 11.20 uur.

Boekenmarkt

Het weer bleef goed die zondag 26 augustus tijdens de grootste boekenmarkt van het zuiden *Boeken rondom het paleis*. Toch was het minder druk dan vorig jaar en we hoorden zelfs hier en daar voorzichtig gemopper over de omzet. Door het kleiner aantal kramen of toch door die boekenmarkt in Amsterdam? De medewerkers van de werkgroep Milieu lieten zich echter niet kisten, al moesten ze rond zessen uit de veren, ieder van hen bleef met goeie zin de boeken bij het publiek aanprijzen en dat lukte wonderwel: bijna 400 euro (na verdubbeling van het ministerie 800 euro) voor het milieuproject in Matagalpa. Desondanks namen we ook dit jaar bijna net zoveel dozen mee naar huis als waar we mee gekomen waren. Door slecht inpakbeleid of toch door al die mensen die spontaan boeken komen brengen voor het goede doel? We zijn er iedereen dankbaar voor.

rozenverkoop tijdens de Tilburg Ten Miles
foto: Harri Aarts

Tilburg Ten Miles
foto: Louise Donjacour

Rozenactie

Op zondag 2 september jongstleden vond in het centrum van Tilburg start en finish plaats van de Tilburg Ten Miles. En ook dit jaar waren hier de leden van de werkgroep Salud en veel van haar sympathisanten aanwezig om rozen te verkopen aan het aanwezige publiek. En dit voor het vijfde jaar, het 1e lustrum. Waren er in 2006 nog 1500 rozen ingekocht, dit lustrumjaar was er een voorraad van 2040 rozen. Traditioneel is de opbrengst van de dag bestemd voor het project Cuenta Conmigo, het project van Rimke van der Geest en de familieleden van psychiatrische patiënten in en rond Matagalpa.

Na een wat miezige start in de ochtend, die deed vrezes voor de verkoop van zoveel rozen, sloeg het weer om en werd onder een zonnig firmament door de vele vrijwilligers een recordomzet gehaald. Om vier uur in de middag waren alle rozen verkocht. Behalve door de eigen inzet werd hierin bijgedragen door de speaker van de Ten Miles die op gezette tijden aandacht vestigde op onze actie. Een welkome bijdrage.

De (bruto) opbrengst van de dag lag net onder de 2500 euro, een geweldig resultaat van een sfeervolle dag. We kijken nu al uit naar de editie van 2008!

Verhuizing

Eind 2007 zullen SNV (Stichting Nieuwkomers en Vluchtelingenwerk), COS (Centrum voor Internationale Samenwerking) West en Midden Brabant en MST (Missionair Servicecentrum Tilburg) samen een Huis van de Wereld betrekken aan de Spoorlaan in Tilburg. De Stedenband Tilburg-Matagalpa verhuist met hen mee.

Graag had de Stedenband gezien dat een Nicaraguaanse muurschilder een deel van de gevel had mogen verfraaien, maar of dat er van komt ... ?

Het volledige, nieuwe adres luidt:

Stedenband Tilburg-Matagalpa
Spoorlaan 346
5038 CC Tilburg

Het telefoonnummer blijft waarschijnlijk hetzelfde. Meer informatie in het volgende nummer.

Oproep

Langzaam aan zijn we op kantoor alle spullen en papierwerk uit aan 't zoeken en soms al wat in aan 't pakken ter voorbereiding op de verhuizing. Zo hebben we onlangs de stapels oude *¡Cómo No!*'s bekeken en daarbij ontdekten we dat we van de eerste nummers nauwelijks tot geen exemplaren meer hebben. Wie van jullie heeft nog een oud nul-nummer (zie afbeelding) of nummer 1 van dit blad dat hij niet wil bewaren? Graag contact opnemen met de Stedenband 013 - 5368706 of afgeven op kantoor.

Alvast hartelijk dank!

moeder en kind
foto: Harri Aarts

Dé foto van ¡Cómo No!